PROTESTANS PAP.

GYAKORLATI SZAKKÖZLÖNY.

Megjelenik havonként 2—3 iven.

Előfizetési ára:
egész évre 4 forint, fél évre 2 forint, negyed évre 1 forint. Egyes számok ára 40 kr.

Kiadók és felelős szerkesztők:
Lágler Sándor ev. pap, Kálmán Dezső ev. ref. pap,
Kölesden, Tolna vm.

Nyolczadik évfolyam. 12. szám. Kölesd, deczember, 1887.

KOLOSY ELVIRA.

† 1887. Nov. 18.

Szűz! mi valál? Sapho, Deborah, vagy szende Cziczelle?
Sapho: bús lantod szerelemről zenge az éjben;
Hős Deborah: kürtöd harsány szava szent riadót fútt;
Czeczíliánk: ajakidra az éneket angyalok adták!

Ima,

a csíkós-töttési evang. templom fölszentelési ünnepén, 1887. nov. 13.
(Egyházi beszéd után.)

Áldások Istene, kegyelemnek atyja,
Midőn nagy nevedet ajakunkra vesszük,
Szent hála érzete szivünk által hatja,
És áldozatul ezt oltárodra tesszük.
Pásztorunk ki valál annyi kegyelemmel,
Neked zengünk hálát örömkönyes szemmel!

Édes vágyat hordott a hiveknek nyája,
Dobogó kebelben hosszú évek óta,
S biztató reménység szegődvén hozzája —
Egyik igéretét a más mellé róta;
Az Urnak hajléka — biztatá — ne féljen,
Kezétől épül föl, csak higyjen, reméljen!

Megkezdtük a munkát, ám de befejezve
Mikor lesz? kérdeztük, ki a megmondója?
Van-e inunk, erőnk annyira megedzve,
A sok tehernek hogy legyen hordozója?
Erőtlenek, gyengék vagyunk, szólt a kétség,
De Reád tekinténk, s megjött a segitség.

Megjött a segitség. Hitünk diadalát
E nevednek épült szent templomban üli,
Az egekre küldjük hálaimánk dalát,
Igaz buzgóságnak szárnyán — a mely szüli.
S add hinnünk, hő imánk a mely égbe szálla,
Nálad édes Atyánk hogy kedvre találá.

Felépült e templom, hogy menhelye légyen
A Te benned vetett rendületlen hitnek,
Gyötrelmére hogy itt gyógybalzsamot végyen,
Kit a világ megcsalt, s bajok keseritnek;
Hogy igéd világa az útlannak utja
Legyen, ki pályáját csüggetegen futja.

Törvényed szava itt a bűnöst rettentse,
Téveteg ösvényre hahogy lába jutott,
Alázatban Hozzád megtérni serkentse,
Mert czélhoz csak az jut, a ki Benned futott:
Oh! add, hogy keressük szent orczádnak fényét,
Hogy lábunk járja a megtérés ösvényét!

És, mert a szeretet Te vagy Uram magad,
Tanits szeretetre, mely más baját érzi,
Nem igaz testvér az, ki testvért megtagad
Ha bánat, gyötrelem annak szivét vérzi.
Ha Előtted vagyunk mindnyájan egy vérek,
Legyünk öröm — bajban egyaránt testvérek!

Add ez uj templomba vigyünk be uj szivet,
A bűnös ó-embert magunkban megfojtva,
Tiszta, szent érzelmet, Hozzád vágyót — hivet,
A bűn kovászával mely nincsen beojtva;
Nehogy haragodat lássuk magunk kárán,
Legyünk új teremtés megtérésnek árán!

De hogy ez lehessünk, adj nekünk hűséget,
S vallásunkhoz való igaz buzgóságot,
Szent vágyat, mely érte szivet-lelket éget,
S védeni azt ha kell — igaz bátorságot.
Ki csak addig buzog, mig jól megyen dolga,
Nem hived az Néked, de hasztalan szolga.

Apáink hitökért az oltárra tettek
Mindent, s nem volt nehéz ha áldoztak érte,
Máglya, gálya, börtön — egytől sem rettegtek,
Letevék éltöket, ha vallásuk kérte.
Oh! a mit ők hagytak nékünk ily értékkel,
Add védjük azt hiven, végső verejtékkel!

Igy a nemes harczot nem futjuk hiába,
Int a szép jutalom: ügyünk diadalma,
Ha lankad is néha a küzdőnek lába,
Uj erőt önt abba kegyelmed hatalma:
Leszünk uj ég, uj föld, tisztulva erényben,
S neved dicsősége ragyog tiszta fényben.

Könyörgünk hát Uram! adj erőt a jóra,
Legyünk templomoddá, legyünk a Te néped,
Ne muljék el tétlen éltünkben egy óra,
Melyben ne munkálnánk önlelkünkön képed;
Hogyha futva pályánk, majd pálmát nyerhessünk,
S örök üdvösségben Te nálad lehessünk Amen.

Támer János.

Papválasztás.

Nálunk, magyarországi protestánsoknál, egyháziak és világiak között egyformán, meglehetős gyakran szóba kerül a papválasztás ügye, egyik rész a teljesen szabadválasztást, a másik ellenben a némikép korlátozottat tartván helyesnek; sőt találkoznak még olyanok is, a kik minden néven nevezendő papválasztás megszüntetését s e helyett a püspököktől jövő kinevezést kivánják. *)

Szóba hozzák pedig e dolgot nem annyira magának a dolog

*) L. a „Prot. Pap“ 1885. évfolyam novemberi füzetének 403—404. l.

lényegének fontossága miatt, hanem inkább azért, hogy módját keressék és találják annak: hogyan lehetne azt a sok mindenféle visszaélést megszüntetni, a melyet körülötte és vele elkövetnek!

Hát hiszen, hogy a papválasztásoknál egyesek gyakran sok visszaélést követnek el, azt mindenki tudja, a ki csak pár ilyen választást is figyelemmel kisért! És ha csak ezeknek megszüntetéséről volna szó, jóformán a püspöki kinevezés vezetne leginkább czélhoz; ámbár igy is alig hihető, hogy a kinevezések mindenki tetszését kielégitenék és körülöttük és náluk, hol egy, hol más emberi érdek döntő szerepet nem játszanék.

Csakhogy itt nem a visszaélések megszüntetése, illetőleg elő sem fordulhatása, képezi a dolog lényegét; hanem igenis az: mi felel meg a protestántizmusból folyó elvnek, a mint az hosszú századokon át külső alakot nyert és érvényben volt? A szabad vagy korlátozott választás-e? avagy talán a hivatalból jövő, püspöki kinevezés? Hogy ez utóbbi, t. i. a hivatalból jövő, püspöki kinevezés, ha mindjárt az egyesek óhajtásának meghallgatása mellett történnék is, ellene mondana a protestántizmus egyik főelvének, a mint az nálunk idők folytán testet öltött és érvényben állott, az kevés kivétellel mindenki előtt világos.

Olyan joga közöttünk, sem püspöknek, sem másnak, nem lehet, de nem is lészen, hogy rólunk rendelkezzék nélkülünk. Ha pedig ezt a jogot valamelyik gyűlés ráruházná bárkire, akár a püspökre, akár másra, akkor épen az az állás, melynek képviselője a méltányosságot, a jogosságot, az igazságosságot hirdeti föl- és lefelé egyformán, akkor az az állás lenne egyenes ellentéte, czáfolata annak, a mit hirdet!

A protestántizmus jogot nem ismer kötelesség nélkül; ott pedig, a hol kötelességet ró valakire, a velejáró jogot is megadja! Már pedig ha valaha a papi állomások hivatalból jövő, püspöki kinevezés folytán lennének betöltve, akkor azokra, a kik az egyes gyülekezeteket alkotják és igy a protestántizmust föntartják, csak kötelességek háromolnának jogok nélkül! Mentse föl csak valaki hiveinket a vallásuk miatt rájuk háromló kötelességek teljesitése alól: azonnal elveheti tőlük a papválasztás jogát; de, hiszem, le is mondanak róla! Igy azonban az teljes lehetetlenség.

Erről az álláspontról itélem meg én a szabad és korlátozott papválasztást is; de erről itélik meg velem együtt igen sokan. Nálunk, magyarhoni evangelikusoknál, tudvalavőleg a szabadválasztás járja, református testvéreinknél pedig, a zsinati törvények hatályra lépése óta, a korlátozott, a mennyiben gyülekezetek és papok egyformán minősitvénynyel birnak. A ki a református világi férfiaknak a zsinati törvények emez intézkedéséről vallott nézeteit ismeri, az tudja, hogy ezzel az intézkedéssel meglehetős sokan elégedetlenek.

Midőn ezt szóba hozom, nem azért teszem, mintha a zsinati törvényeknek idevágó rendelkezését birálgatni akarnám; azt nem tehetném, ha szándékoznám is: mivel azok királyi szentesitést nyertek, és igy teljes hatályban vannak; de nem tehetném azért sem: mivel nem tartozom annak az egyháztestületnek kötelékéhez, a melyben azok kötelező erővel birnak!

És ha mégis szóba hozom, teszem egyesegyedül a magunk iránt való tekintetből! A zsinat-tartás szükségességét nálunk is folyton hangoztatják s ha egyszer a zsinat összeül, a mint kivánatos is, hogy összeüljön, a papválasztás ügyét is rendeznie kell, — és igen valószinű, hogy a mostani szabadválasztás helyébe a korlátozottat hozza be. Egyháziak között legalább az a nézet uralkodó, hogy azt kell behoznia!

Reánk egyháziakra nézve, tagadhatatlan, hogy jobb lenne a korlátozott, mint a teljesen szabadválasztás, a mi nálunk most szokásos! Azomban a gyülekezeteket, és igy a magyarhoni evang. egyház egyetemét alkotó hivekre nézve, nyiltan kimondom, méltánytalan, jogtalan és igaztalan volna. Úgy, igaz, biztositva lennénk, hogy előbb vagy utóbb, de bejutunk valamelyik megüresedett papiállásra, már olyanra a milyenre, mig igy, közülünk akárhánynyal, a jó Istenen kivül senkisem gondol! És azért mégis, jól lehet a választást korlátozó törvény, mely az előkészültséget és a szolgálati évek számát is tekintetbe venné, pártomat fogná, — azért mégis komolyan, de igen komolyan számot vetnék magammal, ha arra szólitanának föl, hogy szavazatomat adjam ilyen törvény meghozatalához; és ugyancsak meggondolnám, hogy a személyi haszonért, mit a törvény igy számomra biztosit, lemondjak-e hiveinknek arról az autonomikus jogáról, melynélfogva papjaikat szabadon választhatják?

Én tehát, ha a papválasztás ügyét nem annyira papi, mint inkább általános protestáns, és pedig tegyük hozzá, magyar protestáns álláspontról tekintem, nemhogy a hivatalból jövő, püspöki kinevezést, de még a korlátozott választást sem tartom helyesnek!

Ha az a gyülekezet, melynek papiállomása megüresedett, megköti magát valaki mellett, akkor ott lehet a törvény, mely a papokra nézve a minősitvényt megszabja, azért nem sok látatja van neki!

Csak nem régiben történt, hogy itt hozzánk közel, a papi állomás megüresedvén, a jelölő bizottság kitűzte a jelölés napját és megtette a kandidálást; hanem a gyülekezet a jelöltek közül, mivel az, a kit ő jelölni és választani akart, nem volt a kandidáltak között, nem választott senkit sem. Ez az eljárás ismétlődött másodszor is, mig aztán harmadizben a gyülekezet mégis csak jelöltjét választá meg.

Kimondhatja ugyan a törvény, hogy a választást, ha a gyülekezet a jelöltek közül nem választana, törvényesen is végre lehet hajtani! De ilyen esetben kérdés: ki veti alá magát a választásnak? Sokan aligha találkoznak, a kik ezt megtegyék!

Igaz, hogy a korlátozott, még inkább a szabadválasztásnál nagy tér nyilik a különböző visszaélésekre, etetésre, itatásra, korteskedésre! És sok helyen ugyancsak történnek is ilyenek. De hát ennek is mi magunk vagyunk az okai! A komoly, önérzetes ember, a ki a papiállást annak tekinti, a minek valójában lennie is kellene: a gyülekezet részéről jövő megbizásnak, ráruházásnak; a ki Isten segitségével hosszú éveken át, kitartó munkásság és fáradozás árán szerezte tudományát és képesitését, nem tekinti vásári portékának: az nemcsak maga nem fogja magát árúba bocsátani, az nemcsak maga nem fog korteskedni, etetni, itatni: hanem ha mások ily nemű közreműködése folytán jutna is állomáshoz, azt visszautasitja, helyesebben el nem fogadja!

Legyen igenis korlátozatlan, szabad választás; de nyilt pályázat útján: nem úgy, a hogyan most van, hogy az illetőnek magának kell magát ajánlania, illetőleg ajánltatnia a választást eszközlendő gyülekezetnek! Akkor aztán mindenki előtt nyitva áll az út, a ki magában képességet és készültséget érez; s ha buknia kell is, még a bukás sem lészen reá nézve akkora baj,

mint most, midőn két-három ilynemű bukással az ember jó formán elbukik egész életére!

Ha pedig a választás körül visszaélés történik, adjuk meg az ellenőrködéssel megbizott közegeinknek azt a jogot, hogy az ilyen választást irgalom nélkül megsemmisitsék! Csakhogy aztán maguk ezek a közegek se foglaljanak pártállást az egyik vagy a másik jelölt mellett s ne akarjanak ott is korteskedést, etetést, itatást, és a jó Isten tudja mi mindent fölfödözni, a hol az egyátalában nincsen! Ha pedig ilyen csakugyan léteznék, tegyenek meg mindent, a mi törvényeink szerint megtehető, hogy az igy létrejött választás megerősitést ne nyerjen!

Ilyen eljárás mellett azután nemcsak püspöki kinevezésre, de még a szabadválasztásnak megkorlátozására sem lészen szükségünk! Ha nem pusztán csak tudatával birunk annak, hogy mindennek ékesen és jó rendben kell közöttünk történnie, de rajta is leszünk, még pedig önmagunkat illetőleg is, hogy úgy is történjék: akkor szigorú paragrafusok nélkül sem fordulnak elő a választások körül visszaélések; ellenkező esetben azok aligha megtudják őket szüntetni, ha még olyan szigorúak lesznek is! *)

Tolnai József,
bőnyi evang. pap.

Karácson első napjára való prédikáczió.

Alapige: Luk. II: 1—14. versei.

Dicséret, dicsőség neked, jó Istenünk:
Szent fiad', a Jézust, ki elküldéd nekünk!
Hogy megismertessen tégedet igazán,
És lakozzék béke itt, e földi hazán;
Hogy, a mit járnunk kell, elkészitse utunk',
A melyen végtére boldogságra jutunk!
Dicséret, dicsőség neked ezért légyen:
Ide lenn a földön, és ott fönn az égen. Ámen.

Az a nap, melyet ma ünneplünk, a karácson napja, nemcsak Józsefre és Máriára nézve vala örvendetes, a kiket Isten gyermekkel áldott meg, — gyermekkel, kinek

*) Az audiatur et altera pars elvénél fogva közöljük eme czikket is; s midőn ezt tesszük, felkérjük t. paptársainkat, hogy szóljanak minél többen e nagyfontosságú tárgyhoz. Szerk.

születését az úr angyala igy tudatta a betlehemi pásztorokkal: . . . „Ime hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lészen“: de örvendetes mindenkire, a keresztyénség minden tagjára nézve! — Nem hiába családi esemény szolgál neki alapul, hogy e nap a ker. egyházban ünnep legyen: lett is a családiasság nyilvánulásainak napjává, a családok legszebb ünnepévé.

A családi kör meleg tűzhelyénél összegyül ilyenkor a családnak apraja nagyja s még azok a tagok is, kiket foglalkozásuk, élethivatásuk messze elszólitott hazulról, hacsak tehetik, visszatérnek hozzá, mint a fecske elhagyott fészkéhez, hogy e szép, e nagy ünnepet ott, a szülők, testvérek, rokonok körében üljék meg. S a család fői, az apák és anyák, a maguk módja és tehetsége szerint, gondoskodnak róla, hogy övéik mindegyikének valami örömet szerezzenek, hogy a születendő „kis Jézus“ mindenkinek hozzon valamit, a mi, értékére nézve, ha csekély is, kedvessé, drágává leszen, mert sziv adja a szivnek: mert a szeretet meleg sugallatából származik. Ilyenkor igazán a mint a költő mondja: „Áldja Istenét, kit Istene megáldott: Adván neki meleg hajlékot s családot“.

Az emberek ünnepelhetnek, ünnepelnek máskor is: de sohasem olyan családiasan, olyan boldogan, olyan meghatóan, mint karácsonkor. S a mi ez ünnepet olyan vonzóvá és meghatóvá teszi, az nem csupán a rajta, a benne nyilvánuló összetartás, családiasság: hanem az a szép, vallásos meleg hangulat, mely az egészet áthatja. Karácson előestéjén a családfő, az apa, maga köré gyüjti övéit, a családtagok letelepednek a szépen fölteritett asztal mellé, elénekelnek egy-egy karácsoni éneket, közben elolvassák Kr. Urunk születésének történetét, imádságot mondanak, hogy Isten ez ünnepet megengedte érniök! Ilyenkor, a ki különben ritkán teszi is, Istenre gondol, szive a hála, a kegyelem érzetével telik meg Istene jóságáért, kegyelmeért, melyet iránta kimerithetetlen bőséggel gyakorolt.

Igen! testv. az Úrban: a karácson azért olyan szép, azért olyan megható ünnep, mert ekkor az emberek nem csupán maguknak, magukért ülnek ünnepet: hanem Isten-

nek, Istenért szentelik azt! De igy van ez jól: igy is kell ennek lennie! Istent dicsérhetjük, magasztalhatjuk, dicsérnünk, magasztalnunk kell máskor is: megérdemli, méltó reá; de olyan mértékben talán soha, mint épen ma, karácsonkor! Dicsérjük azért őt, a magasságos mennyekben lakozót, mindnyájan! Dicsérjük különösen azért: mert ma küldé el szent fiát, a Jézus Krisztust, hogy általa:

I. Az emberekkel magát igazán megismertesse.
II. Az embereket egymáshoz közelebb vigye.
III. Az embereknek a boldogságra útat készitsen.

Istennek szent lelke! te szentelj meg minket:
Tedd jóvá s hasznossá elmélkedésünket! Amen.

I.

Dicsérjük az Istent különösen azért: mert ma küldé el szent fiát, a Jézus Krisztust, hogy általa az emberekkel magát igazán megismertesse. Dicsőség a magasságos menyekben az Istennek! . . . De kitől lehetne a dicsőség Istennek, a magasságos menyekben lakozónak, ha nem az emberektől? Igen, bizony az emberektől! De hogy ő tőlök neki dicsőség lehessen, szükséges őt, a magasságos menyekben lakozót ismerniök! Isten többféleképen kijelentette ugyan magát az emberiségnek, hogy ez őt megismerhesse, ki a nagy természetben a világ teremtésével, ki az ember kebelében a lelkiismeret által; de ezek a kijelentések, úgy látszik, nem voltak elégségesek arra, hogy az emberek őt igazán, mivolta szerint megismerjék: mert ezekből és ezek által vagy nem tudták, vagy nem akarták őt megismerni. Sőt az emberiség egy részének, a zsidóságnak, kijelenté magát másként is: próféták által; de azért ezeknek is Istenről szóló ismerete, ha amazokénál, az emberiség többi tagjaiénál tisztább volt is, mégis nagyon hiányos, tökéletlen vala. Az emberek a természetben éltek, de azért annak erőit s a benne lefolyó tüneményeket nem ismerték. S azért, ha valami baj, szerencsétlenség érte őket, annak okát megmagyarázni nem tudván, úgy vélekedtek, hogy azt valamely, a természetben élő és működő rossz istenség okozta. De mivel

ilyen esemény több is történt velök, a természetet egészen benépesitették rossz, kártévő istenekkel. Mivel azomban a természetnek áldásait is élvezték, jóltévő hatását is érezték s ezeket is mind külön működő istenségeknek tulajdonitották, amazok, a rossz istenek mellett, jókat, áldást hozókat is teremtettek maguknak. Most már, hogy azoknak káros hatását maguktól távol tartsák, ezeknek jóakaratát számukra biztositsák, áldozatokat tesznek, gyakran nemcsak véres-, de emberáldozatokat is, föláldozván néha saját gyermekeiket is.

Azomban az emberek nemcsak a jó és rossz istenek között tettek külömbséget: minden népnek, nemzetnek meg voltak saját, külön istenei, a kik népeiknek javát munkálták, előmozditották, a többieknek pedig vesztére, bukására törtek. És ezeket az isteneket mind fölruházták emberi tulajdonokkal, hajlamokkal, vágyakkal, szenvedélyekkel, a kik egymás ellen harczot folytatnak, tusára kelnek és hogy czéljaikat elérhessék, még erkölcstelen tetteket is visznek véghez!

Valóban, ha a Kr. előtti pogány népek vallását, és ebben azt a viszonyt vizsgáljuk, a mi fönállott köztük és isteneik között, csodálkoznunk és sajnálkoznunk kell ezeken a népeken; csodálkoznunk és sajnálkoznunk, talán nem annyira azért a sötét tudatlanságért, melyben éltek, mint inkább azon cselekedetekért, miket sokszor tőlük való féltükben, máskor meg kedvezéseik keresése miatt, véghez vittek.

Valamivel tisztultabb, tökéletesebb ismerettel birtak Istenről a zsidók, a mennyiben ők, ha el-elhajoltak is Jehovától, ha néha-néha aranyborjút imádtak is, ha közben-közben bálványoknak áldoztak is, általában egy Istenben hittek. De még az ő Jehovájuk is szigorú, kemény biró volt, a kinek nagyobb kedve tellett a büntetésben, hogysem az áldásban; meg ő is csak a zsidók istene vala, a kit csak Jeruzsálemben lehetett tisztelni, ott is főleg áldozatokkal, nem pedig a szivnek alázatosságával, a léleknek tisztaságával! Midőn azomban Kr. a világra jött és kimondá, hogy az Isten lélek: azért, a kik őt imádni akarják, szükséges, hogy lélekben és igazságban imádják

(Ján. 4: 24.), tehát nem tulkoknak, bárányoknak és bakoknak vérekben, miben ő nem gyönyörködik (Ezs. 1: 11.), hanem tiszta szivvel, alázatos kebellel; kimondá, hogy: Isten nem akarja a bűnösnek halálát, hanem hogy megtérjen és éljen (II. Pét. 3: 9.), mert ő minden embernek szerető atyja s nem nézi sem a zsidót, sem a görögöt, sem a rómait (Rom. 10: 12.); kimondá, hogy őt nemcsak Jeruzsálemben és a Garizim hegyén lehet imádni, hanem mindenütt (Ján. 4: 21.), mert a hol ketten vagy hárman összegyülnek az ő nevében (Mát. 18: 20.): ott van közöttük, — midőn Krisztus a földön megjelent és tudományát hirdetni kezdé: az embereknek Istenről szóló ismerete, lassan ugyan, de mégis megváltozott, úgy, hogy övéinek már valódi, igaz ismerete lehete Istenről, mint mindenkinek szerető, jóltevő mennyei atyjáról, a ki előtt legkedvesebb áldozat az alázatos lélek, a tiszta sziv, a bűnbánó kebel. Dicsérjük tehát az Istent különösen azért: mert ma küldé el szt. fiát, a Jézus Krisztust, hogy általa az emberekkel magát igazán megismertesse!

II.

Dicsérjük az Istent különösen azért: mert ma küldé el szt. fiát, a Jézus Krisztust, hogy általa az embereket egymáshoz közelebb vigye. És e földön békesség, és az emberekhez jóakarat! Bizony arra is nagy szükség volt, hogy az emberek közt békesség, egymáshoz való jóakarat légyen! Az a jelenség, hogy mindenik nép külön nemzeti vallással, nemzeti istenekkel birt, nemcsak a vallási, de a politikai, a gyakorlati életre is hatással volt. Mindazon népek, melyek más népcsaládhoz, más törzshez tartoztak, egymásnak született ellenségei valának, a kikkel nem békességben élni, nem jó viszonyt tartani, de meghóditásukra, elpusztitásukra törni, volt a főfeladat.

Azért a szomszéd népcsaládok, nemzetségek majdnem folytonosan tartó egyenetlenségben, öldöklő harczban éltek egymással; sőt akárhány esetben megtörtént az is, hogy egy és ugyanazon néptörzsnek tagjai is, elkeseredett, gyilkos harczokat vivtak egymás ellen. Aztán megtörtént akárhányszor, hogy ezen harczok után a győztes

fél legyőzött ellenfelének vallási és nemzeti lételének teljes megsemmisitésére, kiirtására tört s ha ez engedte, hogy a győző fél magába vallásilag és nemzetségileg beleolvassza, a beolvadás által kellett megsemmisülnie; ha azonban a győztes fél törekvéseinek ellene szegült, vagy ott kelle hagynia lakóhelyét és más hazát keresnie, vagy pedig véres halállal kimulnia!

A békességre tehát nagy szükség volt, — valamint arra is, hogy az emberek között egymás iránt jóakarat légyen. — Nemcsak idegen vallású és nemzetiségű népek nem törődtek egymásnak jajjával-bajával, az ugyanazon nemzetnek fiai, ugyanazon vallásúak hivei is könnyen hagyták egymást. Könyörületesség, irgalmasság, általában felebaráti szeretet, különösen idegen nemzetiségű, vallású emberek irányában, akkor ismeretlenek valának. Hiszen még a zsidóvallás törvénye is azt mondja, az pedig sokban fölülmulja a többieket: Bosszúálló ne légy és haragot ne tarts a te néped ellen, hanem szeressed felebarátodat, mint magadat (III. Móz. 19: 18.) és gyűlöljed ellenségedet (Mát. 5: 43.) — értvén felebarát alatt pusztán csak Ábrahám maradékait, ellenség alatt pedig minden más népet. A régi népek akár rakásra halhattak volna egymás miatt, azért az embereknek hajuk szála sem görbül vala meg, hogy miként segitsenek egymáson! Élt kiki magának, vagy a közvetlenül mellette állónak, mit se nézve egyebek hasznára, pusztán a magáéra és övéiére! Az emberek mit se tudtak egymásról, mintha nem egy és ugyanazon Isten teremtette, — nem egy és ugyanazon föld hordozta, — nem egy és ugyanazon nap világitotta, melegitette volna őket, mindnyájukat! Midőn azomban Jézus, Isten fia a földön megjelent és hirdetni kezdé, hogy mindnyájan egy és ugyanazon atyának, az Istennek vagyunk gyermekei, tehát testvérek; hirdetni kezdé, hogy nemcsak nemzetségbelieinket kell szeretnünk, hanem ellenségeinket is, mert azok is felebarátaink; hirdetni kezdé, hogy: Erről ismerik meg mindenek, hogy én tanitványaim vagytok, ha egymást szeretenditek (Ján. 13: 35.): akkor nem gyorsan ugyan, de mégis békesség szállott a földre, a mennyiben a folytonosan dúló, gyak-

ran nemzeti büszkeségből, elfogultságból mások ellen keletkezett, emberirtó, kegyetlen harczok ritkábbakká váltak; akkor az emberek, különösen a keresztyének, egymás iránt felebaráti szeretetet tanúsitának, könyörületet mutatának — abban az esetben is, ha más és más nemzetnek voltak is fiai! Igaz, nemzeti egyenetlenkedések, háborúskodások ma is vannak, és hihetőleg lesznek is mindig: de a felebaráti szeretet, az emberbaráti könyörület, mit Krisztus Urunk hozott e földre, még ott is, a csaták mezőjén is, megjelenik s megteszi kötelességét! Ma már hiszi, elismeri minden okos ember a világon, hisszük, elismerjük mindnyájan, hogy a népek, a nemzetek homlokára nem a harcz mezőjén terem a babérkoszorú: hanem az ipar, a tudomány, a művészet, — a békesség terén. Dicsérjük tehát az Istent különösen azért: mert ma küldötte el szt. fiát, a Jézus Krisztust, hogy általa az embereket egymáshoz közelebb vigye!

III.

Dicsérjük az Istent különösen azért: mert ma küldé el szt. fiát, a Jézus Krisztust, hogy általa az embereknek a boldogságra útat készitsen.

Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek! és e földön békesség és az emberekhez jóakarat! Jézus azzal, hogy Istent az emberekkel igazán megismertette, az embereket, legalább követőit, egymásnak felebarátaivá, jóakaróivá tette: elkészité előttök az útat, melyen a boldogságra eljuthatnak. Ha én Istenemet ismerem, és róla tudom, hogy engem és az egész világot nemcsak teremtett, de fönn is tart, rólam gondoskodik is, ellátván mindennel, a mire testemnek és lelkemnek szüksége van; ha én Istenemről tudom, hogy nekem, és minden létezőnek, szerető atyám, a kinek inkább telik kedve a jutalmazásban, az áldásban, hogysem a büntetésben; ha én Istenemről tudom, hogy velem jót tesz, mert szeret, és ha sujtol is, nem azért cselekeszi, mivel büntetni akar, hanem hogy megpróbálja hitemet, megkisértse türelmemet, és hogy ilyenkor se bocsát reám nehezebb kisérletet, hogysem azt elhordozhatnám; ha én Istenem-

ről tudom, hogy nyomorúságom idején, ha hozzá kiáltok, engemet megszabadit, hogy nevét dicsőithessem: akkor kész előttem az út, melyen hozzá juthatok, vele egyesülhetek és igy boldog lehetek! Boldog: mert jó és rossz napjaimban ő reá, csakis ő reá függesztem tekintetemet, tudván, hogy a kik az Istent szeretik, azoknak mindenek javukra szolgálnak (Róm. 8: 28.)!

Már ez magában véve is boldogság; boldogság: mert hitemet, bizalmamat ő benne semmi meg nem renditi, lelkem nyugalmát el nem zavarja! Hiszen: „Ő az Isten, ki inségben Engem könnyen megtarthat". Hát ha e lelki nyugalomhoz még az a tudat is hozzájárul, hogy embertársaim nekem felebarátaim, testvéreim, az én népem az ő népök, az én Istenem az ő Istenök; ha tudom róluk, hogy örömemet, legalább a jobbak, érezik, fájdalmamat viselik: nem áll-e készen előttem az út a boldogságra? nem boldog vagyok-e akkor? Oh igen: akkor boldog lehetek, boldog vagyok; mert bizalommal tekintek Istenemre, békességes szeretetben élek társaimmal, nyugodt leszek lelkemben, megelégszem sorsommal! . . . A boldogság pedig egyedül ebben áll: bizzunk az Istenben, éljünk szeretetben az emberekkel, legyünk nyugodtak lelkünkben, elégedjünk meg sorsunkkal!

De vajjon mindezek lehetséges dolgok-e? Krisztus Urunk előtt sokan próbálták, kevésnek sikerült; de utána, a ki azon az úton halad, melyet ő kijelölt, mindenkinek lehetséges. És mindez történt Isten jóvoltából, Isten kegyelméből; mert ha ő fiát, a Jézus Krisztust e világra nem küldi: az emberek ma is lelki félelem, gyötrődés és kinok között hánykolódnának, mint azelőtt, — keresnék Istent, a ki az embert egyedül boldogithatja: de nem találnák! Dicsérjük tehát az Istent különösen azért; mert ma küldötte el szent fiát, a Jézus Krisztust, hogy általa az embereknek a boldogságra útat készitsen!

Igaz: ma is vannak sokan, a kik Istent nem ismerik igazán: mert tudatlanságban, sötétségben, bűnökben élnek; igaz: a békesség e földön és a jóakarat az emberek között ma sem általános, ma se zavartalan: mert villongások folynak, háborúkat vivnak, szeretetlenséget

sokan gyakorolnak; igaz: a boldogságra ma is kevesen jutnak el: mert a hozzá vezető útat nem követik: de ha a megszületett Jézus, a világra jött Istenfia, bennünk lakozik, közöttünk munkál: az Istenről szóló ismeret igaz, a békesség és jóakarat zavartalan, a boldogság egyetemes lészen! Ámen.

Tolnai József,
bönyi ev. pap.

Karácsoni egyházi beszéd.

Alapige: Luk. II. r. 8—11. v.

Alig hiszem, ker. hivek, hogy volna keresztyén ember, a kinek szivét ihletetlenül hagyná ama nagyszerű esemény, a melynek emlékezetére most ünnepet szentelünk. Oly megragadó, oly szivhez szóló, oly magasztos ez, hogy hallatára lehetetlen igy nem kiáltanunk fel: „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek és e földön békesség és az emberekhez jóakarat!“

Feltűnik előttünk Betlehem és környéke. Látjuk a pásztorokat, a mint nyájaikat őrzik. Még csak sejtelmük sincs arról, a mi ezen az éjszakán történni fog. Amott a betlehemi vendégfogadóházban szállást keres egy szegény házaspár, József a názáreti ács, és felesége Mária. A népszámlálásra jöttek fel — császár parancsolatjára és most a legnagyobb aggodalomban vannak, mert nem tudnak szállást szerezni. A tehetős, jómódú emberek elfoglalták a vendégfogadókat, — József és Mária szegények. Kénytelenek hát magukat meghúzni egy istállóban, a barmok között. És itt születik meg a világ Megváltója, a Jézus. De ime, alig helyezteti édes anyja a jászolba, alig kezdi melengetni csókjaival: már hangzik a mezőkön az angyali szózat: „Ne féljetek, mert ma született nektek a megtartó, a ki az Ur Krisztus a Dávid városában“. Az angyali szózatot követi azután az angyalok karéneke: „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek és e földön békesség és az emberekhez jóakarat“ !

Krisztus Urunk áldott születésének emlékünnepén, e reánk felvirradott karácsoni reggelen, legyen elmélkedésünk tárgya: az angyalok karéneke.

I.

„Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek!“ Az a Betlehemben született gyermek az Istennek egyszülött fia volt, s oly tudományt hozott a mennyből a földre le, hogy a ki annak parancsolatait hiven követi: az földi és mennyei boldogságnak részesévé lesz.

De ám mennyi időnek kellett eltelnie addig, a mig az emberiség — legalább egyrészben — oda jutott, hogy a keresztyén vallás követői között véres harczok ne folyjanak, hogy kiki lélekben és igazságban imádhassa Istenét. És még ma is a többféle felekezetekre oszlott keresztyénségben mennyi a versengés, mily nagy az egymás iránti türelmetlenség.

Van erre a versengésre és türelmetlenségre egy igen találó hasonlat.

Volt egy nagy város, a melynek lakói egytől egyig betegségben szenvedtek. Elhivatták az ország leghiresebb orvosait, de egyik sem tudott rajtuk segiteni. Midőn igy nyomorognának: egyszer csak véletlenül, váratlanul megjelenik egy idegen, ismeretlen orvos, a kit sohasem láttak. S csudálatos módon meggyógyitja valamennyit; — majd aztán — köszönetet sem várva — hirtelen eltávozik. — És ekkor mi történik? Különös, nagyon különös dolog! A meggyógyult betegek a helyett, hogy hálát adtak volna Istennek — a ki a csuda-doktort elküldé hozzájok: — elkezdettek egymás között, kicsinyes, általuk meg nem tudható kérdések felett versengeni. Hogy hát: mi is annak az orvosnak a neve? Honnét jött? Keletről, nyugatról, délről, éjszakról-e? Vajjon hol született? Van-e orvosi oklevele? Hogy hivták az édes apját? Hát az édes anyját? És a többi, — és a többi . . . . .

Éppen igy volt, — s fájdalom — van még mai napság is az emberiség nagyrésze a világ Megváltójával.

Sötét, szomorú idők voltak a Jézus előtt. Még Izráelben is — egyetlenegy népénél az ismert világnak, a mely egy Istent ismert: „Szemet szemért, fogat fogért“. „Szeressed felebarátodat, gyűlöljed ellenségedet“ — volt a vallási parancs. Erőszak, ököljog: ezek uralkodtak. Az

igazság után sovárgó emberi lélek már-már oltárt épitett az „ismeretlen Istennek“, midőn megjött a beteg lelkeknek gyógyitó orvosa: a Jézus. Megkönyörült az Isten az emberiségen s elküldé szent fiát értünk, hogy megváltónk lenne nékünk. Jött a Jézus, a ki megismertette az embert az Istennel, saját emberi méltóságával, rendeltetésével s tudománya, evangelioma által egy olyan korszakot kezdett meg, a mely szülője volt mindazon eszméknek, a melyeknek létesülése az emberiség boldogságának feltétele. A vakok szemök világát vették, s a sánták járni kezdének, a poklosok megtisztultak, a siketek hallottak, a halottak feltámadtak, és a szegényeknek az evangelium predikáltatott.

És mit tettek ekkor az emberek? A helyett, hogy Istennek hálát adva igy szóltak volna: „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek és e földön békesség és az emberekhez jóakarat“: elkezdették a Jézus születésének titkait fejtegetni, életét, tetteit birálgatni, haláláról, feltámadásáról okoskodni, tudományát jobbra-balra csavargatni, s magasztos egyszerűségéből kiforgatni. Hány máglya lángolt, mennyi vér folyt oly kérdések miatt, a melyeknek megfejtése az emberi elmék elől elrejtetett; és még ma is hányan vannak, a kik a helyett, hogy imádó tisztelettel borulnának le ama mennyből leszállott világosság fénysugaras dicsősége előtt: emberi véges elmével annak mélységes titkait fürkészik.

„Ne kérd a titkot, mit jótékonyan takart el az Istenkéz vágyó szemedtől“.

„Majd jönni fog idő, midőn a titkok zárai és pecsétei feltöretnek és az örökkévalóság világosságában meglátjuk azt, a mi most napba látni vágyó szemeinknek nem való!“

Álljunk meg azért e mai nagy napon hivő lélekkel, szent buzgósággal Jézusunk jászol-bölcsője előtt s a tántorithatatlan keresztyén hit áhitatával zengjük a karácsoni éneket: „A mennyei magas égben Istennek dicsőség légyen, Ki szent fiát küldé értünk, Hogy megváltónk lenne nekünk“.

II.

„E földön békesség és az emberekhez jóakarat“.

Ez az angyali karének második szakasza s elmondhatjuk, hogy az idvezitő Jézus vallása ezen a magasztos programmon alapszik.

A dicsvágyó hadvezér, midőn hóditani indul, pusztulással, halállal fenyegeti azokat, a kik ellene állani merészelnek, s már megjelenését is rémület előzi meg.

A tudós, a bölcs, a ki a tudásnak mélyeit és magasait megjárta: önteljesen hirdeti, hogy: a tudomány hatalom, a mely előtt boldog boldogtalan meghajolni tartozik.

A ma született isteni gyermeknek jászolbölcsője felett addig még nem hallott ének hangzik; a ma született isten-embernek jövetelét nem előzi meg rettegés, élte folyása nem hiúság, nem öndicsőités: a világ megváltójának, az Isten egyszülött fiának, a ki megjelent a testben: uralkodási elve a békesség és a jóakarat. Ezekkel uralkodik a sziveken és a lelkeken.

Igen, k. h.! A békesség és a jóakarat, ezek alapjai az emberi boldogságnak. A békesség és a jóakarat fogják a világ ábrázatát megváltoztatni.

Ha békesség és jóakarat lakozik az emberben felebarátja iránt.

Ha békesség és jóakarat uralkodik a családi tűzhelyek körül.

Ha békesség és jóakarat vezérli az embert, midőn egyháza, hazája, boldogsága forog kérdésben.

Ha békesség és jóakarat sugárzik le a királyi trónusokról a népre, — s innét oda vissza.

Ha az egész emberiséget az a békesség és jóakarat öleli át, a melyet hirdetett az, a kinn az Urnak lelke megnyugodott, a bölcseségnek és értelemnek lelke, a tanácsnak és hatalomnak lelke, a tudománynak és az Ur félelmének lelke: akkor majd megtestesülést nyerend az egy akol és egy pásztor nagyszerű eszméje, a mikor a farkas lakozik a báránynyal, és a párducz a kecske-fiúval fekszik és egy kis gyermek őrzi azokat.

Kövessük, oh kövessük azt a mennyei békességet, a

melyet Jézus hozott nekünk. Ne kérdezősködjünk azon, hogy isteni Megváltónk születése Augusztus vagy Tiberius császár uralkodása idejére esik-e; ne töprenkedjünk azon, hogy az aranynyal, tömjénnel és mirhával diszelgő bölcsek Ázsiának melyik tartományából jöttek: hanem hallgassuk meg az angyalok karácsoni karénekét; nézzük meg Jézusunkat működésében, halálában, feltámadásában: és szivünk meg fogja súgni, hogy mit cselekedjünk.

* * *

Áldott Jézusunk! ki alászállottál mennyei hazádból, hogy nekünk váltságot szerezz:

Légyen tisztesség te Felségednek,
És szent Atyádnak mi teremtőnknek,
És egyetemben szent Léleknek
Dicsőség a szent háromságnak
Egy Istennek. Amen.

Kálmán Dezső.

Újévi egyházi beszéd.*)

Alapige: Mózes I k. VIII. r. 15, 16, 18, 20. v. „*És szóla Noénak az Isten mondván: jöj ki a bárkából. Kijöve annakokáért Noé, és épite oltárt az Úrnak*“.

Noé volt az egyedüli ember e földön, ki látott két világot . . . A régit és az újat. Látta a régit, az özön előttit a vétkek árjába merülve, — a mi felidézte a teremtő rettenetes haragját, — mely miatt el kellett pusztulni minden élőlénynek a földszinéről; látta az újvilágot, mely nem kevésbé lehetett előtte iszonyú, mint a régi . . . . . Kietlen pusztasággá változott az egész föld! . . Az erdők lomb-koronája szenynyes iszapba sülyedve, a mezők, ligetek, völgyek, hegyek és halmok virányai eltüntek, helyettök mindenfelé, állatok, emberek élettelen hullái hevertek szerteszét! . . . Üres a lég, üres a föld, élő teremtmény hangja nem hallatott. És ime a siri csendben szó hallatszik,

*) Ezen beszéd felosztása és textusa Gelei K. István „Váltság titka“ cz. nagy munkájának III. részéből van véve. Az átdolgozás teljesen eredeti. Újváry.

szó a magasságból, — az élő Isten szava: „Noé, jőj ki a bárkából!“

Oh! ha el tudjuk magunkban képzelni, mily végtelen örömmel töltheti el a börtön setétében sinlődő rab lelkét e pár szó: szabad vagy! — Elképzelhetjük Noé örömét is, midőn a teremtő szózatát meghallotta. Ki jött tehát a bárkából, s az első a mit tett s tennie kellett, felemelte kezeit a magasságba, s oltárt épitett, hogy áldozzék azon a hálaadásnak áldozatával a szabadulásért.

Noé áldozatáról méltán emlékezünk meg ez újév reggelén, midőn az ó-esztendőből kilépve megálltunk a jövő küszöbén, mint Noé bárkája az Ararát ormain.

Noé megmenekült a viz-özönből, mi is megmenekültünk a haláltól az elmult esztendőben; sőt mi több, átgázoltuk a mult veszélyeinek, bánatainak, szenvedéseinek özönét, s most szép reményekkel eltelve állunk itt az Isten tornáczában, boldog napokat kérve attól, a ki egyedül adhat.

Noénak első gondja volt a hálaadás, azzal kezdjük ez újévet mi is. Noé csak egy oltárt épitett, épitsünk mi hármat; az első legyen

az emlékezet, — a második:
a hálaadás, — a harmadik:
az imádkozás oltára.

I.

Emlékezzünk csak! Az emlékezet oltárán legméltóbb áldozat a beismerés az Isten áldásairól és büneinkről.

Szakadatlan élveztük az áldásokat az elmult évben. A természet utánozhatlan pompája gyönyörűséggel töltötte el lelkünket a tavasz beköszöntésével. A legelső zöld fűszál, a legelső szines virág s a napnak első enyhe sugarai azzal köszöntöttek téged, atyámfia! „Ember, te vagy a legboldogabb e földi teremtmények közt, mert az Isten remek műveinek örülni, abban gyönyörködni egyedül te vagy képes. Mi a te szolgáid vagyunk, érted alkottattunk“. Majd eljött a nyár ezer áldásaival . . . . Emlékezzetek csak vissza! Mily boldog megelégedéssel jártatok az áldással dúsan teritett téreken. S mindaz a tiétek, minden

értetek, s a természet, e gazdag adófizető előtt őszszel csak kezeiteket kellett kinyujtanotok.

Emlékezzünk csak! Mert óh mi jó visszaemlékeznünk a mi édes hazánk békességére . . Nem dúlta mezeinket ellenség, nem kellett vérünket áldoznunk annak megmentéseért . . . Volt közöttünk csendesség és jó békesség.

Mily édesen emlékszel vissza, atyámfia! ha volt békesség, megelégedés háznéped között és szivedben? . . Mindezt kinek köszönheted? Bizonyára annak, kinek szivedben most oltárt épitesz.

Hányan vannak pedig, kik ezt elismerni nem akarják, kik sem akkor, sem most nem szeretnek emlékezni Istenre, kik talán magoknak tulajdonitanak mindent, vagy a vak véletlen működésének. De ti, kh.! midőn szivetekben felállitjátok az emlékezet oltárát, ismerjétek el, hogy minden jó, földi boldogságtokra czélzó a mennyei atyától jő; és ez az áldozat kedves leszen ő előtte.

A másik méltó áldozat az emlékezet oltárán, a beismerés bűneinkről.

Az ember egész élete nem egyéb hitegetésnél, hazugságnál. Hányszor fogadtunk mi már jobbulást, megtérést, attól a pillanattól kezdve, midőn itt e gyülekezetben ünnepélyesen felvétettünk a Krisztus követőinek társaságába. Hány újév mult el fejünk felett, melynek kezdetén koldultunk az isteni kegyelem ajtaján áldásos napokért, békességért. Hány bűnbánati napon fogadtuk meg, hogy elkövetett bűneinket szivünkből megutálva — örökre elhagyjuk, s igyekezünk jó cselekedetekkel ékesek lenni belől.? S amint könnyebbültek terheink, elmultak a nehéz napok, amint elhagytuk e szentház küszöbét — elfelejtkeztünk az igéretről, ismét rátértünk az útra, mely a pokol felé vezet.

A mult évet is azon kezdettük, hogy kértük Isten kegyelmét, hogy adjon erőt és segitsen jóravaló igyekezetünkben. És ő kegyelmes volt, adott alkalmat, módot a megjavulásra, nem hagyott elmerülni bűneink özönében. És mi most sem vagyunk jobbak; ma sem tudunk egyebet kiáltani: nem vagyunk Uram méltók, de adj azért áldást, békés napokat ez újesztendőben is. Nem rút hálát-

lanság ez tőlünk? Ismerjük hát be, hogy nagyon bűnösök és sokban hibásak vagyunk, és e beismerés ösztönözzön bennünket arra, hogy Istennek irántunk tanusitott jóságáért felemeljük szivünkbe viszonzáskép azt a másik oltárt, a

II.

hála oltárát. Ha, mint fentebb láttuk, oly nagy mértékben éreztette velünk Isten az ő jóságát. Kt.! nekünk akkor csakugyan elodázhatatlan kötelességünk az, hogy emeljük fel szivünkben a hálaadás oltárát. . . . És ki az közűletek, ki erre kötelezettnek ne érezné magát? . . . De meg! hogy is tehetem én fel ezt a kérdést? Mi vagy te oh ember?! Csak olyan, mint az a másik féreg, melyet utadban eltaposol. Pillanatnyi léttel biró valóság az idő végtelenében, tehetetlen gyengeség, kinek ép ott végződik erőd, hol azt legjobban ohajtanád használni, midőn a jövő bűvös fátyolát fel szeretnéd lebbenteni, midőn lételeded meg akarnád hosszabbitani . . . Oh ember! az isteni teremtésnek csak akkor vagy igazán remeke, ha hálaadással borulsz le az előtt, ki adott neked öntudatot, ki magát kinyilatkoztatta előtted, hogy igyekezzél hozzá hasonló lenni, mind többet-többet vetkőzvén le magadról abból, a mi rajtad földi.

Könnyel áztattad szegényes kenyeredet az elmult esztendőben, adj hálát a főbölcsességnek, kinek akarata szent és tökéletes. Édes az élet még keservek között is. Nem könnyezik a kőszál, nem a libánon czédrusa, mert nincsen érző szive, nincsen okos lelke. Jóbot szerette a Jehova, és megverte csapásaival . . . . A szevedések kereszttüzében akarta ő a te hűségedet is megpróbálni, Oh örvendj és adj hálát, hogy a jó Isten gondoskodásának tárgya vagy te is.

Ki az közűletek, ki ne dicsekedhetnék a mennyei atya egy, vagy más áldásával? . . . Te anya! miért adnád azt a boldogságot, mely elárasztja szivedet, ha édes gyermekeidet viruló egészségben szemlélheted magad körűl, nevelve belőlök egykor hű gyámolókat, becsületes, istenfélő tagokat a társadalomnak. Oh emeld fel a hála-

adás oltárát szivedben, mert a te örömödet, boldogságodat megtartotta a mennyei atya ez újévre is.

Gyermekek, hitvestársak! kinek köszönhetitek, hogy élnek még azok, kikhez oly szeretettel ragaszkodtok, s kiknek körében feltaláljátok a földi boldogságot? Épitsétek fel a hála oltárát sziveitekben, s gyújtsátok meg azon az alázatosságnak, szeretetnek s az Istenben vetett erős hitnek lángját . . . Mindnyájan kik itt egybegyültetek, kik egy szép jövőért újból esedeztek: adjatok hálát a magasságban lakozónak, mert mindent neki köszönhetünk, mindent tőle várhatunk a jövőben is.

Puszta és kietlen volna előttünk e föld, üres, zordon lelkünk belseje, mint hajdan az özön után a világ, ha nem hangzanék felénk az örök Isten szava jóságának és szeretetének számtalan jelei által. Ki ne borulna azért le ő előtte? ki ne kulcsolná össze önkéntelen is kezeit és emelné fel szemeit a végetlen magasságba, mint hajdan Noé, jeléül annak, hogy szivében felemelte a harmadik oltárt is

III.

az imádság oltárát. Mikor az ember megáll valamely beláthatlan róna közepén, úgy tetszik neki, mintha a távol láthatáron az ég a földet érné, mintha ég és föld összeölelkeznének. Ha mi is az emberinem történetén mintegy végetlen rónán végigtekintünk, úgy tetszik, mintha azokban a régmult időkben az Isten leszállt volna a földre és szinről-szinre beszélett az emberekkel, s mintha nem lettek volna ama régi időkben a menny titkai elrejtve az emberek szemei elől. Hallani véljük, mint beszél az Úr Noéval Ábrahámmal, Jákóbbal, Mózessel, stb.

De hát nem beszélünk-e mi is gyakorta a mi Urunkkal Istenünkkel? Talán magasabban van fejünk felett az égbolt, mint a távol láthatáron? Kevésbe vagyunk kedvesek Isten előtt, mint az ó világ népei, a kikkel beszélett a Jehova? Korántsem, atyámfiai! Valahányszor imára nyilnak ajkaid, mindannyiszor beszélsz az Istennel; a merre lépsz mindenhol találkozol a mindenütt jelenvalóval, ki szól hozzád a természet és lelkiismereted titkos szózatában. Igen, az imádság az Istennel való társalgás.

És csak annak tűnik fel viszásan a jelen a boldog hajdankorral szemben, kinek szivében nincs meg az imádság oltára, a ki ritkán vagy sohase szokott társalogni az ő urával Istenével áhitatos imádkozás között.

Serkentlek hát titeket, atyámfiai! ez újév reggelén az imádkozásra, az Isten dicséretére. Mert a jó keresztyénnek egész élete istendicsérés, imádság . . . . Oh ne vond hát el szemeidet az egekről, sőt minél gyakrabban emeld fel azt oda, s buzgó ima gyakorta szálljon szivedből az Isten trónosához.

Hallani akarod az Úr szavát? Szólitsd meg hát a gyermeki bizalom és alázatosság hangján. A napot imádsággal kezd, könyörgéssel fogj mindennapi munkádhoz s a nap hanyatlásával végső szavad az Itten dicsőitése legyen, s akkor a mennyei atya válasza megcsendül szivedben — tapasztalni fogod.

Imádni akarod az Istent? tégy jót a szegényekkel! Imádság a te jó cselekedeted, mert Istennek szent akarata teljesül általad . . .

Imádni akarod az Istent? Hiven, zúgolódás nélkül munkálódj abban a kis körben, melybe a gondviselés elhivott! Imádság ez, mert tanitod általa a zúgolódókat és türelmetlen resteket . . .

Imádni akarod az Istent? . . Hordozd alázatossággal az életterheket, a rajtad méltatlankodókat szégyenitsd meg szeretettel . . . Imádság ez, mert követed az ő szent fiát . . .

Igy épitsétek fel szivetekben az imádság oltárát, akkor bizton nézhettek a jövő elé, bizton várhatjátok az Úr szabaditását: nem verhetnek le ezer bajai az életnek, mert megtart titeket Istenben vetett hitetek.

—

Lobogjon e három oltáron mindenkor az Istennek tetsző áldozat. Az ilyen jó illattételt kedvesen veszi az Úr tőletek, és mint hajdan Noé áldozatánál, a ti lelki áldozatotoknál is megszólal ő: „Nem átkozom meg többet a földet az emberért“. Amen.

Újváry Cseh Lajos,
reform. s. pap.

Újévi beszéd.

(Vázlat.)

Alapige: János ap. köz. 3-ik lev. 2-ik vers: „*Szerelmesim, azt kívánom nektek, hogy jól legyen dolgotok, — és jó egészségben legyetek! A ti lelkeiteknek jól legyen dolga!*“

K. H.! Az új esztendő első napja rendszerint jókívánságokkal kezdődik. Rokon, jóbarát, jóismerős, mind ama megszokott, általánosan divatossá lett szavakkal üdvözli ilyenkor egymást: „boldog újévet kívánok!“ Igaz ugyan, hogy nem minden jókívánság a szerető szivnek őszinte nyilatkozata; (mert valamint van hamis köny, tettetett fájdalom, nem őszinte részvét; úgy van csupán csak az általános, divattól eredő, a megszólástól félő boldog újév-kívánás is;) de azért — hála Istennek! — nem minden embert ragad a divatos romlottság árja, volt is, van is még őszintén szerető emberbaráti szív, melynek jókívánsága: nem csupán a csalóka ajkak hizelgő beszéde, hanem igazság! Ilyen igazság beszéde volt hajdan a szeretet apostolának, Jánosnak jókívánsága a kedves tanitványhoz Gájushoz; s engedjétek meg, hogy a szeretet apostolának a sz. leczkében meghallott szavait ajkaimra véve — természetesen többes számban, minthogy én mindnyájatokhoz szólok — kijelentsem, hogy az én beszédem is a teljes őszinteség és igazság beszéde, midőn e reánk virradt újév reggelén, nem a napi divat árjától sodorva, hanem lelkemnek hozzátok vonzó, igaz, hő szerelmétől vezéreltetve, igy kezdem meg elmélkedésemet: „Boldog újévet kívánok mindnyájatoknak! — — *Szerelmesim, azt kívánom nektek, hogy jól legyen dolgotok és jó egészségbev legyetek! A ti lelkeiteknek jól legyen dolga!*“

Jertek, Szer.! Vizsgáljuk meg ez ünnepnap reggelén: micsoda különbség van a mai világ fiainak szokásos, divatos — bárha talán egészen őszinte —, és az apostol jókívánsága közt, mely utóbbi egyenlő az én szivbeli óhajtásommal.

Evang. Lelkészképző Int. Könyvtára SOPRON

I.

A mai világ fiai — hiven követve az apostol jókívánságainak sorrendjét — boldog újév-kivánásukban mindig azt teszik első helyre, mely nekik, vagyis inkább önzésüknek leginkább hizeleg, melyre legjobban vágynak, és igy a melyről azt hiszik, hogy mások vágyának is legfőbb tárgya: értem: a vagyoni gyarapodást, a földi jólétet, a kincsek halmazát, az érzéki gyönyörök sokaságát! A mai, divatos boldog újév-kivánásban, mintha csak mondaná az illető: „azt kivánom neked, hogy jól legyen dolgod anyagilag, világ szerint; kerüljön a szegénység, a nyomor és inség, vegyen körül a gazdagság, a jólét, a szerencse; növekedjék a vagyonod, a jó hirneved, szaporodjanak földi örömeid; egyszóval, azt kivánom neked — szokták mondani — a mit te magadnak legjobban kivánsz!“ — Minthogy pedig a rövidlátó, gyarló ember, csakugyan ezeket szokta magának kivánni leginkább: — látni való, hogy az ilyen újévi üdvözlet nemcsak divatos, nemcsak tetszetős, hanem igen praktikus és háládatos is, mert mindenki jó néven veszi, mert alapja az emberi gyarlóság, a nagyzási vágy, a vagyon utáni mohó esenkedés, a szerencsehajhászás, a fény és csillogás, a hatalom és uralkodás utáni erős törekvés! Az ilyen jókivánók és az ekként üdvözlöttek kölcsönösen feledik énekeskönyvünk egyik szép versének — a mindennapi élet és tapasztalás által igazolt — amaz állitását: „nagy gazdagság és rakott bolt, nem fő jó!“ — feledik a biblia ama szent mondását: „a kik meg akarnak gazdagodni, esnek kisértetbe és tőrbe“ — feledik, hogy: „a test nem használ semmit, a lélek az, mely megelevenit“ — stb. stb.

Az apostol kivánsága az ő szeretett tanitványa Gájushoz, nem ilyen mai világ szerint való; az enyém sem az, Szer.! És bár kivánom e sz. helyről, hogy a beállott esztendőben vagyonilag is gyarapodjatok, örömeitek is szaporodjanak, szerencsétek csillaga is fényesen ragyogjon — stb. — egyszóval: hogy világ szerint is jól legyen dolgotok, — mégis az én kivánságom csak

odáig terjed, a meddig a vagyoni jólét, a földi öröm és szerencse kisértetbe és tőrbe nem visz benneteket, mig ezek nem csupa elérendő czélok, hanem csak a magasabb dolgok létesitésének szükséges eszközei, hogy a testi és vagyoni jólét, a szellemi és erkölcsi boldogságnak legyen nálatok megteremtője! Ily értelemben kivánom a szeretet apostolával — mint a ti szivből szerető lelkipásztortok — hogy jól legyen dolgotok!

II.

„És jó egészségben légy!“ — Mondja továbbá az apostol az ő szeretett tanitványának — Jó egészségben legyetek! — Kivánom e napon én is mindnyájatoknak, Szer.! — — — Jó egészség! . . . Van-e ennél drágább kincs az életben? . . . Mit ér a dús vagyon, a kincsek halmaza, a nagy közönség riadó tapsai, éljenzése, dicsőitése, a hirnév, hatalom, magas rang, nagy méltóság, — mint ér a természet és társasélet ezernyi gyönyöre stb. stb. — jó egészség nélkül? . . . Bizonyára, jól mondá a hajdankor bölcs királyja: „jobb dolga van az egészséges koldúsnak, mint a beteg királynak!“ Mint a téli nap csak világit, de nem melegit, — mint a hervadt virágnak csak külső alakja, s nem illata mutatja a kedves virágot stb.: úgy a beteg embert nem érdekli a világ szépsége, nem gyújtja lángra a föld öröme, nem talál élvezetet, sőt terhet lát a földi vagyonban. Élőhalott! (S óh, hányan lehetnek ilyenek csak a mi gyülekezetünkben is, kik sirva köszöntik e reggelt, sirva köszöntik a boldog újév-kivánók üdvözletét! stb.) Épp ezért, ki e reggelen azt kivánja felebarátainak: jó egészségben legyetek: bizonyára sokkal jobb dolgot kiván, mint az, ki azt óhajtja: jól legyen dolgotok világ szerint; hasonlithatlanul drágább kincset kiván felebarátjának, rokona és ismerősének, mint azok, kik vagyoni szerencsét, nagy bőséget kivánnak csengő pénzben, szakadatlan világi örömekben.

De — bár az apostol is kivánja hajdan az ő kedves tanitványának, én is kivánom ma, mindnyájan tinektek, hogy folytonosan rózsás-jóegészségnek örvendjetek, Szer.!

e beállott új esztendőben; — mégis, az apostol e tekintetben való jókivánsága, miként az enyém is, egészen különböző a világ fiainak jó egészség-kivánásától! Az emberek — minden mellékes tekintetek nélkül — úgy kivánják a jó egészséget, mint czélt; én pedig, az apostollal egyértelműleg, úgy kivánom ezt nektek, mint eszközt, sok jó és Istennek tetsző dolog véghezvihetésére, sok nemes czél elérhetésére. Ha a külső, testi jó egészség mellett belső épséggel, lelki tökéletességgel is ékesek lesztek, vagyis, ha — miként a földi vagyon egy valódi embernél mennyei kincsek szerző eszköze — a jó egészség, a viruló arcz és annak üde rózsái; az izmok rugékonysága és ereje csak Isten iránti fokozott hálára ösztönöz, belső, lelki épségtek megőrzője és esetleg megszerzője lesz: akkor szivből kivánom az apostollal, hogy ne csak világ szerint jól legyen dolgotok, hanem legyetek jó egészségben is! Azonban, ha a külső épség, a viruló egészség a belső ember kárára lenne, — talán elbizakodásra vezetne, elnémitaná ajkatok háláját, elfelejtetné veletek Isten iránti szent tartozásaitokat, — akkor, ama lelkiismeretes orvos módjára, ki — hogy alaposan gyógyithasson — előbb mély sebet vág az amúgy is szenvedő tagon: én is azt kivánom nektek, mint lelki orvosfok, hogy igaz gyógyulástok szempontjából, a belső ember épségének megszerzése vagy megőrzése végett, hiteteknek megpróbálására — stb. ne vonja meg tőletek Istenünk a testi fájdalmakat, a kisértéseket, a viharokat — stb., mint megannyi eszközöket az ő szent kezében a ti lelkeiteknek javára! — — — Mert hát — : nem a világi jókban való bővölködés, nem a rózsás jó egészség ama legfőbb szükséges dolog, hanem

III.

hogy „a ti lelkeiteknek jól legyen dolga!“ „Mit használ valakinek, ha mind e világot megnyeri is, lelkét pedig elveszíti?“. . .

Ime Pál, a nagy apostol azt mondja: „Azért most megmarad a hit, reménység és a szeretet; ez három, ezek között pedig legnagyobb a szeretet!“

Ennek formájára szól a szeretet apostola János is, mikor a sz. leczkében három dolgot kiván ugyan, de látható fokozattal a kisebbről, az értéktelenebbről megy át a nagyobbra, az értékesebbre. Mintha mondaná: „Szükséges a világi kincs, kivánatos a jó egészség, de legfőbb, hogy: **a léleknek jól legyen dolga!**“

Ám kivánjunk hát magunknak, másoknak, különösen drága kedveseinknek lehető világi szerencsét, vagyoni jólétet, hogy — mint az imént buzgón elénekeltük a felálló-énekben — „a jó Isten bő zsirral ékesitse ez esztendőt“ —; kivánjuk magunknak, másoknak azt a minden pénzzel meg nem fizethető viruló jó egészséget, mely nélkül az élet minden öröm-rózsái elhalványulnak, egész éltünk elkietlenül; de kivánságunk legfőbb tárgya legyen, hogy — a mi lelkeinknek jól legyen dolga!“ (Maradjunk a bűntől tiszták; legyünk hitben erősek, reményben tántorithatlanok, szeretetben összeforrottak; buzgón vallásosok, istenfélők, emberszeretők, rend- és törvénytisztelők stb.)

* * *

Összefoglalva már még egyszer gyarló elmélkedésem rövid tartalmát, — mint a szeretet apostola hármas jó kivánságot mond a sz. leczkében az ő kedves tanitványának: én is három igazi jókivánsággal zárom be ez évi első beszédemet:

Első jókivánságom, hogy minden mi újévi jókivánságaink igazi, őszinte, szerető szivből fakadt jókivánságok legyenek; ne mai divatosak, szivtelenek, szokásszerűek, tettetett jókivánatok, kétszinű farizeusok csupán ajak-beszéde! (Krisztus a farizeusokat utálta legjobban; Isten nem szereti a „kettős szivűeket!“)

Második jókivánságom, hogy fektessünk legfőbb súlyt az apostol utolsó szavaira s mint kifejtém, leginkább azt kivánjuk magunknak, másnak, hogy: „a léleknek jól legyn dolga!“ (Igy könnyű lesz a szegénység terhe, elviselhető lesz a legsúlyosabb betegség, nyomor stb.)

Harmadik jókivánságom pedig az, hogy miután manapság divatossá kezd válni a régebbi divatú újévi jóki-

vánságok pénzért megváltása bizonyos szent czélra (kifejtendő!) — s miután régi igaz közmondás, hogy minden szép szónál szebben beszél a tett: — a magunknak való jókivánságot helyettesitse a buzgó igyekezet, lankadatlan, szorgalmas munkásság (segits magadon, Isten is megsegit) — ; a másoknak való jókivánságot pedig váltsa fel az emberbaráti könyörület, hogy ne szánkat nyissuk fel meddő jókivánság mondására, hanem erszényünket a szives segitségre — ott, a hol kell — félretevén minden önzést, — akkor Isten is megsegit bennünket s bizonynyal mondom, olyan boldog újévünk lesz, a minőt csak kivánunk, mert „a mi lelkeinknek jól leszen dolga!“

Borzsák Endre,
szegzárdi reform. pap.

Karácsoni ima.

Népek Istene, szerető édes Atyánk! megállanak lábaink templomodban szent fiad bölcsőjénél, melyet annyi édes remény, boldogitó öröm és áldó béke kútfejévé tettél; megállanak lábaink templomodban s kezeink imára kulcsolódva, nagy neved dicsőitésének hangjai szállanak ajkainkról fel magas egedbe.

Óh ha visszaszáll emlékezetünk az első karácson ünnepére, ott látjuk szereteted napját tündökölni Jézus bölcsője felett; látjuk, hogy világosságot gyujtottál a sötétség felett; szabadulást hirdettél a raboknak, kik nehéz lánczot, a bűnnek nehéz lánczait viselték; egy szebb jövő hajnalát támasztád fel az emberiség felett, mely bálvány oltárok előtt áldozott vérrel s égő áldozattal.

Hála neked Atyánk! hogy elküldéd az emberi nemzethez Jézust s általa világosságot támasztottál az elmékben és a szivekben. Hála neked Atyánk! hogy oly sok milliók lelkén könnyebbült a bűn terhe ez édes atyai szózatodra: „ez az én szerelmes fiam, kiben megengeszteltetem“. Hála neked, hogy általa immár szent orczád előtt állhatunk s téged lélekben és igazságban imádhatunk.

Atyánk! vezéreld ez után is e földnek gyermekeit, hogy a hozzád vezető útról le ne térjenek.

Legyen útaikon világító szövétnek Jézus tudománya. Legyen munkáiknak alapja a jézusi szeretet, hogy a gazdag és szegény együtt örvendjenek; az erős segitsen a gyöngének.

A csillag, mely elvezette Jézus bölcsőjéhez a bölcseket és a pásztorokat, hadd vezessen el mindnyájunkat Jézus evangyéliomához s találjuk fel abban szivünk örömét, lelkünk békéjét.

Atyánk! közöld velünk e boldogságot most is e karácsoni ünnepen, a Jézusért kérünk. Amen.

Kőrösi István,
alacskai ev. ref. pap.

Ima ó-év délestjén.

Időn és változáson örökké uralkodó Isten! édes Atyánk! Megállnak lábaink még egyszer Te előtted; hozzád emelkedik ajkunk rebegése, lelkünk sóhaja — utoljára ez évben. — Azután elmulik ez is, bezárúl megettünk ez esztendő; jóságodnak, hatalmadnak egyik tanúja.

Oh Te végetlen a végetlenben! fogadd el hálánkat, mely szivünkben támad s melylyel igaz indulatból áldozunk Neked, mi a végesben is végesek! Fogadd el, bár nyelvünk erőtelen jóságod méltó dicséretére; bár gyarlók vagyunk is és kicsinyek a Te magasztalásodra.

Itt állunk Atyánk! előtted e hanyatló év utolsó délesti órájában, úgy állunk itt, mint a vándor, ki a szülei háztól távozik s búcsútekintetet vet még egyszer a hajlékra, melytől válni akar. Lelke előtt elvonúl élete. Látja bölcsője fölött virasztani az édes anyai gondot; altató-dala fülébe cseng; szeretete csókját most is érzi ajkán, homlokán. Látja édes anyját is mosolyogni boldogan; mikor a munkában elfáradva, az estve jöttével bölcsőjét ringatja. Az átélt öröm, az átszenvedett keserűség fölújul lelkében s kicsordúl könyje az emlékezetre.

Édes Atyánk! jó Istenünk! Mi vagyunk ezek a vándorok! Mi állunk e haldokló év küszöbén, mint egy határdombon s tekintetünk visszaszáll a multba, e múló esztendőbe. Oh lehetetlen térdre nem omolnunk, ha el-

gondoljuk: mennyi jót vettünk tőled méltatlan létünkre?! Ha elgondoljuk: sokszor mennyire hálátlanok valánk s érdemetlenek jóságodra, kegyelmedre?!

Oh mert velünk voltál Te mindenkor! Szemeid vigyáztak mi reánk, jobb kezed megáldott minket mindenha! Oh Légy áldva tőlünk ezért a te áldó jobbodért; — azért a te meg nem szűnő gondviselésedért, el nem apadó jóságos kegyelmedért! Légy áldva édes Atyánk, azokért az örömekért, melyeket e már-már eltűnő évben adtál; — a boldogságért, melyet fakasztál a szivben, melynek emléke soha ki nem hal; elkisér egy életen át annak a sugára s megaranyozza a búbánat sötét felhőit. Az a meg nem született gondolat, melyet Te ismersz; — az a kifejezést nem találó érzet, mely nem titok előtted: az legyen Te néked a hála a boldogságért, melyet adtál, — az hirdesse a Te jóságodat!

Oh mi édes Atyánk! Leborúlunk előtted s tétovázva jő ajkunkra a szó, nem merjük orczánkat fölemelni hozzád, ha megemlékezünk arról, hogy milyenek valánk mi hozzád akkor, mikor Te kinyitottad bőséges kezedet s hullott reánk áldásod, mint a harmat, — tavasz nyilásától a természet pihenésre tértéig; virág fakadásától a lomb hnllásáig s még azután is. — Oh légy áldva Atyánk! a keresztért, melylyel barázdáink rakva valának, a nedűért, melyek a szőlővesszőkből folydogálának. — Légy áldva, hogy a szántóvetőnek verejtéke nem hiába hullott a porba s kezének munkáját siker koronázta! Légy áldva az esőért, melylyel megkövéritéd mezeinket; a harmatért, melylyel újra élesztéd a lankadó virágot! De légy áldva különösen, hogy lelkünkről sem feledkeztél meg, hanem igédet hirdettetve közöttünk, adtál mennyei kenyeret annak táplálására. — Oh hányszor volt eltikkadva lelkünk a bűn égető napja miatt?! . . . de nekünk, elepedt vándoroknak, Te mindannyiszor megteritéd szent asztalodat! Belemerűlve a világ zajába, örömeibe: hányszor hajoltunk el törvényeidtől, tőled, — szent nevedet káromolván, felségedről elfeledkezvén?! . . . de Te megtérő lelkünket mindig kedvesen fogadtad; bűneinkről nem emlékezél, mert irgalmas voltod mindig legyőzé méltó haragodat. Oh

légy áldva kegyelmességedért mi Istenünk! A mi ajkunk örökké dicsőitse nagy nevedet, kiapadhatatlan irgalmadat!

De ha e leáldozó év utolsó alkonyán még egyszer végig tekintünk napjainkra, az órákra, melyeket ebben átéltünk: szemünk pilláján könnycsep rezdül meg és szivünk zokogásban tör ki; mert jóságod mellett látjuk fölvont kezedet, mely sujtolt, mely lelkünkön vérző sebet ütött; látjuk a keresztet, mely vállainkra nehezedett súlyos terhével.

. . . Sirhalmok jelennek meg előttünk, édes Atyánk! Az árvák borulnak arra s ontják könyeiket, mintha örök volna annak a forrása. Szivök a fájdalom terhe alatt majd megszakad s keblökből a sóhaj sóhaj után tör elő. Zokogva kiáltják az elhunyt nevét; hivják, hogy jőjjön vissza közéjök, mert a vihar gyönge lelköket szakgatja s nincs a ki védelmezze, a ki hajlékot adjon nekik; az idegen irgalomra vannak utalva! — — Az édes apa pihen e hantok alatt! Pedig pihenni még oly korán van. — Lelke szeretettől égett, karja erős volt még a munkára, hogy családját boldogithassa. — — De Te szóltál Uram! s magadhoz hivtad őt! . . . Oh adj nekie nyugodalmat a sirnak vánkosán s ti sirhantján fakadó virágok, tavasz ibolyája, illatotokkal tegyétek édesebbé koporsója csendes álmait!

. . . Sirhalmok jelennek meg előttünk édes Atyánk! A hitvestárs nyugszik abban s az özvegy kesereg e hant fölött. Az élet kietlen lett számára, mert lelkének jobb része ott porlad mélyen a föld alatt. Nevéről szólitja a nyugovót, hogy keljen föl, tegye még egyszer édessé az életet, segitsen hordozni annak terheit; mert igy egyedül, elhagyatva, az idegenben állva, leroskad alatta! . . . Oh adj nekie Uram nyugodalmat a sirnak vánkosán!

. . . Sirhalmok jelennek meg előttünk, édes Atyánk! Az az édes apróság, az a kisded ártatlanság porlik ott, akit a szülei sziv boldogitására adtál. Aranyos felhő volt ő a családi élet egén, — sugár, mely örömet hintett a szivbe, világosságot árasztott a házban. — Kialudva most már; bölcső helyett koporsó lett nyughelye! . . . Oh adj nekie Uram nyugodalmat a sirnak vánkosán s a szülei szivnek vigasztalást!

. . . Sirhalmok jelennek meg előttünk édes Atyánk! Örömünk és boldogságunk van abba temetve. Örömünk, mely olyan volt, mint a felhőn keresztül csillanó sugár; boldogságunk: a téli napnak hasonmása! — Oh e fölött a sir fölött könyeznek legtöbben, kérdőleg tekintve hozzád: lesz-e annak föltámadása?! Oh cselekedd ezt Te Mindenható; hiszen Te mindent megtehetsz; Te előtted nincsen semmi lehetetlen.

Édes Atyánk! Jó Istenünk! A Te jobbod takargatott bennünket ez esztendőben — védő szárnyaidat oh terjeszd ki körülöttünk e napnak még hátralevő óráiban is. A Te gondviselésed viraszszon felettünk és szivünk szerettein, hogy boldogan ébredhessünk a holnapnak reggelére, nevedet dicsőitve, tégedet magasztalva. Ámen.

—

Bemutattuk szivünk hálaját te néked, oh minden jóknak adója, megtartó Istenünk! Oh vedd kedvesen azt s elődbe buzgott érzelmeinket hallgasd meg. Áldásoddal kisérj bennünket szent házadból hajlékainkba s ne fogyatkozzék az meg mi rajtunk soha. Adtál lombot a madárnak, rejtekhelyet az erdő vadjának, oh adjad, hogy legyen nekünk a te kebeled megtartatás forrása, hova mindig bátorságban hajthatjuk fejünket, hol áldás fakad számunkra mindig. S „nem is bocsátlak el Atyám tégedet, Mig meg nem áldasz engemet fiadat, Dicsőitsd meg hát bennem irgalmadat, És én magasztalom felségedet!“ Amen.

Gulyás Benő.

Urvacsorai beszéd.

Jak. IV: 8.

„Közelgessetek Istenhez és közelget ti hozzátok“. „Tisztitsátok meg kezeiteket ti bünösök és tisztitsátok meg sziveiteket ti kétszinüek“.

Kedves testvéreim! Igy ir Jakab apostol, igy inti azokat, kik a Jézus Krisztusban az Istennek kegyelmét elnyerni óhajtják. Szigorú a hang, de komoly az ügy, melyre Jakab apostol a hivők figyelmét irányitja. S vajjon mikor és kire nézve lehet e hang szigorúbb s az ügy

komolyabb, mint e jelen pillanatban reátok nézve, midőn az Úr asztalához járulni s az Isten kegyelmi eszközeinek élvezetében részesülni akartok.

A magábaszállás e pillanata egyrészről örömhirt hirdet néktek, — másrészről komoly kötelességet ró reátok.

Az örömhir ez: „*Isten közelget ti hozzátok*“. Az Isten képére teremtett, de mégis roppant gyarló emberre nézve lehet-e nagyobb öröm és vigasz annál, hogy azon Isten, kitől minden jó adomány onnan felül jő, közel van e gyarló teremtményhez — az emberhez. Lehet-e nagyobb öröm, mint az, hogy közel van mi hozzánk ama Isten, kiben — mint Pál apostol mondja — vagyunk, élünk és mozgunk? Isten mint szerető Atyánk, mindennap leereszkedik mi hozzánk, bennünk, sziveinkben lakást akar készíteni magának, hogy mi az ő élő temploma legyünk s ő bennünk lakozzék, — legyen a mi Atyánk s mi az ő gyermekei.

De legmegközelitőbb s üdvöt közvetitő alakban ereszkedett le s közelitett mi hozzánk az Isten akkor, midőn úgy szereté e világot, hogy az ő egyetlen egyszülött fiát adta, hogy mindenki a ki hiszen benne, el ne vesszen, hanem örök életet vegyen. Elküldötte ama kedves fiát, kiben ő leginkább gyönyörködött, hogy követve őt, az Atyához, a kegyelemhez, az üdvhöz vezéreltessük. Benne és általa immár látjuk az Atyát, birjuk az Atyának ama szeretetét, mely a Fiúban bölcsőtől a sirig az élet útjain vezérli a hivőket; mert ki a Fiút birja, birja az Atyát; s ki látja a Fiút, látja az Atyát, mert mint a Fiú maga mondá; „*én vagyok az út, senki sem járulhat az Atyához, csak én általam*“, mert „*az Atya és én egy vagyunk*“.

És az Isten eme szentje és fölkentje vajjon mit mivele? Azt, hogy ledönté ama korlátokat, melyek az Atyát és a gyermekeket egymástól elkülönitették, — eltörlé a bűnt és az isteni élettől eltávozottakat visszavezérlé az Atyához, hogy a gyermekek éljenek az Atyában és az Atyának, s az Atya dicsőségét azon üdv és boldogság képezze, mely akaratának gyermekei által való teljesitéséből származik.

De legközelebb áll hozzátok e jóságos Isten e szent oltárnál, melyhez járulni akartok, midőn atyai szavát halljátok; *„nem akarom a bünösnek halálát, hanem hogy megtérjen és éljen“*. És ismét: *„Bizzál fiam! megbocsátattak a te bünеid! — bizzál leányom a te hited megtartott tégedet; eredj el békességgel“*. De hogy ezt elnyerhessétek:

Közelgessetek ti is az Istenhez. Mert vajjon mit használ az, ha az Atya közeleg ugyan gyermekeihez, de gyermeke elfut előle? Azt akarjuk-e tenni, mit az evangyéliombeli tékozló fiú, ki részét kivevé s azt idegen földön eltékozlá? Tán ti is az Atyától elidegenedve s eltávolodva eltékozolni akarnátok az ő atyai szeretetét? Vajjon oly sziklakemény lenne-e szivetek, hogy Istennek intő szava visszhangként visszaverődjék róla? És az Isten szeretetének harmata azt át nem nedvesitheti s termékenynyé nem teheti?

Halljátok, mit szól Jakab: *„közelgessetek az Istenhez és közelget tihozzátok“*. De nagy nehézségekkel jár ugye bár a közelités? És miért? Mert két úrnak senki sem szolgálhat. Nem szolgálhattok Istennek és a Mammonnak. És e Mammon, vagyis e világ teljes erővel mélyeszté be körmeit szivetek s lelketekbe, úgy hogy a legnagyobb küzdelemmel jár kibontakozni annak fojtogatva ölelő karjaiból. De ha ezt tán mégis megteszitek, azt kérditek: a sokszoros bűnnek amaz öltözetében, mely megszeplősité egész életünket, vajjon miképen közelithetünk az Istenhez? Felelem: vegyetek példát a tékozló fiúról, ki ugyanily öltözetben kél útra az atyai ház felé s atyja elé borulva az igazi és mélyen átérzett bűnbánat hangján szól: Atyám vétkeztem ellened s nem vagyok méltó, hogy gyermekednek neveztessem.

Érző szivvel és hivő lélekkel kiáltsatok ti is a zsolozsmák szerzőjével: *„Te ellened, csak te ellened vétkeztem Istenem és gonoszságot cselekedtem a te szemeid előtt“* (51: 6.) és tegyétek eme szent fogadást: *„én pedig és az én házam tiszteljük az Urat“* (Józsua 24: 15.). Ily közelitéstekre megmos Isten benneteket izsoppal, úgy hogy a hónál is fehérebbek lesztek. Új öltözetet — az ő atyai kegyelmének öltözetét adja reátok, szeretetének gyűrűjét újjatokra, kien-

gesztelő csókját homlokotokra, s az ő szent Fiának ártatlan vére lemossa a ti bűneiteket s lészen öröm az ég angyalai között is rajtatok igazán megtérő bűnösökön. Amen.

Thébusz János,
zólyomi ev. pap.

Ebben a nagy hidegben!

A „Prot. Pap“ szorgalmas olvasói bizonyosan jól emlékeznek még a f. évi augusztusi füzetnek Guggenberger úr jeles papi tallából kikerült ama sok igazságot tartalmazó vezérczikkére, melynek a szerző — kedélyesen — eme czimet adta: „Ebben a nagy melegben!“ Mint G. úr e czikkben irja, ennek gyors beküldésére a szerkesztőség kézirat szorultsága ösztönözte őt.

Engem is a t. szerkesztőség szorit, — hogy szolgáljak már rá az ingyen példányra! Igaza van. — Én is irok hát — Guggenberger úrral látszólag ellentétesen — „ebben a nagy hidegben“ arról a szükséges melegségről, melyet Guggenberger úr „ebben a nagy melegben“ czimű, de valósággal egyházaink hidegségét vázoló s vádoló — ismét mondom: igaz czikkében, szintén eléretni akart honi prot. egyházaink papjaival.

Szabad legyen — a Prot. Pap komoly irányát s az adventi szent napok nagy jelentőségét kellőleg respektálva — nekem is ama kedélyeskedéssel kezdeni czikkemet, hogy kimondjam, miszerint: — nem hijába, hogy Guggenberger úr csaknem névrokona Guttenbergnek, a nagy feltalálónak, de fején is találja ám a szeget az ő szellemkalapácsa! . . . Nem hijába, hogy osztrák-magyar közösügyes hazánk kettős nyelve szerint helyesen forditva, Guggenberger annyit tenne, mint „hegyen guggoló“;*) — de csakugyan messze is lát ő, — szerintem tökéletesen jól és helyesen fogja fel vallásügyi sérelmeinket s biztos orvosságot ajánl ezek ellen! G. úr őszintén kimondja, hogy róm. kath. paptársaink túlkapásai ellen, nekünk protestánsoknak egyedüli sánczunk, védő paizsunk, megtorló eszközünk az ország világos törvénye volna — — de, úgymond nagy igazán „ezt Róma mibe sem veszi, azért a kath. pap vesz téritvényt, — elkeresztel, — elanyakönyvel, — eltemeti hiveinket, nem

* Talán inkább „Hegyen kukucskáló“. L.

hederit tiltakozásunkra; általában csipked, a hol csak alkalma nyílik rá és úton-útfélen sérti a mi törvényes jogainkat!"

Igy Guggenberger úr augusztusi czikkében! S hogy igaza van, mutatja az az igent-jelentő mélységes hallgatás, mely e czikke után megülte a lelkeket. Én úgy veszem észre, mintha e czikk olvasása után minden prot. lelkész igy szólt volna magában: „hát hiszen úgy van! Persze, hogy úgy! Elmondták ezt már ezer mások; de ha nem segithetünk a bajon! Tűrnünk kell, punktum. Mi vagyunk a kisebbség, leszavaznak! Hja, ha az országházban vagy 200 darab Irányi volna: majd akkor másképp lenne, de igy — — — Róma locuta — — stb".

No jól van; hát ne sopánkodjunk a folytonos és örökös baj miatt — — de kérdem: mit méltóztatnak szólni Guggenberger úr kissé törvénytelennek, illoyálisnak, sőt drasztikusnak látszó kúrájához? . . . G. úr azt mondja czikke utóljáu: „Ha szabad ő nekik mindenkinek büntetlenül ártaniok: lépjünk ki mi is az actio terére. Egy elkeresztelés nekünk többet használna, mint a legszebben irt felirat. Régen mondja a magyar: segits magadon, megsegit az Isten!"

Nos, mit méltóztatnak hozzászólni?! . . . Én azt mondom, a mit az egyszeri magas deputáczió feje mondott a mendei egyszerű paraszt biró okos szavaira, józan tanácsára: „Uraim! — Nem mind mende-monda, mit monda Mende"! Azt mondom, hogy a soproni eset után s a jelen viszonyok között, mikor nemcsak az országgyűlés többsége, hanem az országgyűlésen kivül álló intelligenczia legnagyobb része, sokszor még a prot. urak is (tessék csak olykor kérdést intézni hozzájuk!) úgy gondolkoznak, hogy az elkeresztelés és beanyakönyvezés miatt csak stóla-pert lehet inditanunk; — hogy a gyermekek vallás-erkölcsi minő nevelése, mely iskolába járatása stb. kizárólag a szülők dolga; hogy a reverszális-adás — úgymond — ártatlan dolog, úgy sem kell megtartani; a temetési aktust — úgymond — bárki végezheti, akár polgárilag megeshetik az, mint a nagy városokban kezdik cselekedni! — mondom, mikor értelmiségünk legnagyobb része e hideg s közömbös gondolkozás által nyiltan a kapzsi róm. kath. papok malmára hajtja a vizet s mi a megtorolhatás törvényes eszközeitől elzárva, vagyis azoktól mi jót sem nyerve, szomorú szivvel nézzük pusztulásunkat, — múlhatlanúl fel kell ébredni

mindnyájunkban ama Guggenbergi gondolatnak (mely tekintetben, megjegyzem, G. úr nem első, ki igy gondolkozik!) hogy hát: „ha te úgy — én is úgy“!

Én tökéletesen helyeslem e szomorú megtorlási módot — jobbnak hiányában. Majd ha egyszerre csak mindnyájan úgy tennénk, mint ők tesznek mindnyájan, akkor vennék észre magukat s mondanák: „Ha-hó! Ebből baj lesz, s mi húzhatjuk a rövidebbet!“ De mig gyáva birkózó módjára mindig csak meghunnyászkodó alázatossággal tűrjük az erősebbnek vélt ellenfél súlyos csapásait s készséggel forditjuk hátunkat — sokszor egy jajszó nélkül — a bennünket oly régóta eltángálóknak —: ki adna igazat nekünk? Ki ne nevetne ki? . . . Még a kártyajátékban is kinevetik a folytonos vesztőt s a nyerőnek bravót kiáltanak. Fogjuk meg egyszer csak bátor elszántsággal a bunkós bot fejét s tapintsunk vissza az ellenfél fejére, mondván: „Elég volt már komé! Most már én is ütök!“ Bizony mondom, új fordulat áll be a mi határozott előnyünkre, mint G. úr jósolja. Szép erény az a türelem, de a mi sok, nem férfias, ha rózsát terem is, az a rózsa nagyon faggyú-szagú, ne kérjünk már tovább belőle! . . .

Hiszen Krisztus urunk mondta: „*a milyen mértékkel mértek, olyannal mérnek nektek is!*“ — hiszen a józan okosság mondja, hogy a mily fegyvert az ellenfél használ, olyat kell használnunk — ha annak forgatása sikeresnek bizonyul — nekünk is. Azt meg már én mondom, hogy egyik magyarhoni legnagyobb prot. püspökünk — még G. úr czikke előtt régen! — hasonló értelemben informálta káplánjait, értésükre adván, hogy pl. kereszteléseknél sohase kérdezzék külön-külön az apa és anya milyen vallását, ha egyszer már tudomásukra esett, hogy a szülők egyike prot. vallású, hanem kereszteljék meg szó nélkül s irják be a gyermeket a mi anyakönyvünkbe minden scrupulus nélkül, mint **ők** tesznek. Ez az én álláspontom is s nem hiszem, hogy e miatt lábamat valaha megüssem a kőben, mert az **ő** hasonló, többször tapasztalt s mindig bebizonyitható törvényellenes eljárásuk angyala kézen hordoz engem, hogy lábamat ne üssem a kőbe!

Ha a római pápa ő szentsége kimondá s alantas közegeink szent kötelességéül adá, hogy az eretnek protestánsok ellen minden eszközzel (melyek közt bizonyosan a törvénytelenek is meg-

engedtetnek!) vegyék fel a harczot, (— s úgy látjuk, hogy honi rom. kath. plebánosaink e felső parancsot nemcsak alázatos szolgálati készséggel teljesitik, hanem a 62. zsoltár egyik verse szerint: amit a pápa szólt **egyszer**, ők azt meghallották **kétszer**, vagyis túlbuzgólkodnak az eretnek üldözésben, a proselyta-csinálásban —) hát mondjuk ki bátran mi is, hogy: „jól van! állunk elébe; parirozunk s visszavágunk, ha kell!“ Bizony mondom, nem fog eljárásunk se miniszter, se országgyűlés által bűn-számba vétetni, az e tekintetben nagyobb bűnös köteles palástolásának magasabb diplomacziai szempontjából!

Hát csak bátran előre, Uraim! — — Ha kath. kollegáink nagy pompával jubilálnak e napokban a pontifex maximus dicsőitésére s úgy látszik, ezzel is erősebb sánczokkal igyekeznek szilárditani a római katholiczizmus régi épületét s tán még a csalatkozhatlanság dogmája után a pápa világi uralma visszaállitásának ábrándját is a közel valósulás stádiumában látja már lebegni jubileumi örömtől ragyogó szemük: mi meg „ebben a nagy hidegben“ melegedjünk fel — a szomorú tapasztalatok forró kemenczéje által — nagyobb összetartásra, szigorúbb egyetértésre, testvériesebb szeretetre, nemesebb buzgalomra, kitartóbb törekvésre, hogy közös ellenségünk jubiláló diadal-mámorát csakhamar oszlassa az új erőt nyert protestáns-tábor erős phalaxnának látása, mely tábor az **ő tőlök** eltanult harczmóddal kiván szintén fényes sikerhez jutni.

Legyen hát jelszavunk G. úrral: „ha te úgy, én is úgy!“ bizony mondom, a siker semmikép el nem maradhat; annyit biztosan elérünk legalább is, hogy **ők** egy kissé hátrálnak — közmondás szerint — az agarakkal s egyelőre nekünk a fegyverszünet is majdnem felér a megkötött béke áldásaival! Dixi... Béke velünk! Boldog karácsonyt, szerencsés újévet adjon Istenünk!

Borzsák Endre,
szegzárdi ref. pap.

Különfélék.

Feleletek.

277. számú kérdésre. Ezen kérdés nemcsak a gyakorlati lelkészkedésre, hanem a dogmatikára is tartozik, és első sorban dogmatikai szempontból kell rá válaszolni.

A baptisma necessitatis a keresztyén egyházban ősidőktől fogva ismeretes. Már Tertullianus († 220 körül) azt irja erről: Etiam laicis jus est (dandi baptismi) in necessitatibus, sicubi aut loci, aut temporis, aut personae conditio compellit periclitantis. De az asszonyokat Korinth. I. 14, 34. értelmében e jogból kizárja.

I. Miklós pápa († 867.) óta pedig a római egyházban szükségben asszonyok, de még zsidók és pogányok is keresztelhettek. Aquinoi Thomas, a hires kath. egyháziró azt mondja: Christus est, qui principialiter baptisat. Jo. 1. 33. Dicitur autem Col. 3., quod in Christo non est masculus et foemina. Ideo sicut masculus laicus potest baptisare quasi minister Christi, ita etiam foemina. A reformáczió munkájában az ágostai és a helv. hitvallás ezen kérdésre nézve is elválltak egymástól. A luth. egyház a szükségböli keresztséget továbbra is megengedte, de a ref. egyház elvetette. (l. Hase dogm. 5. kiad. 415—21.) Hase megjegyzi, hogy a 22. Scot. art. szerint a baptisma necessitatis csak az asszonyoknak van megtiltva. — Tán a „Prot. Pap“ olvasói szivesen vennék — magamról itélve, — ha valamelyik ref. testvér ezen általam idézett articulust közölné.

Mindezekből világos, hogy a felvetett kérdésre nézve véleményeinknek eltérőknek kell lenniök. A ref. egyház tana szerint a 277. kérdésben emlitett úri embernek kivánsága nem teljesithető és az elhalt gyermek, mint keresztséget nem ért fiúgyermek irandó be (ha a fentebbiekből helyesen következtetek); ellenben minálunk a dolog másként áll. Ha a gyermek — melyet szükségből a bába keresztelt — életben marad, akkor a keresztszülék elhozzák a templomba és a történt keresztelést megerősitjük s beirjuk mint más rendesen keresztelt gyermeket, a jegyzet rovatában mindent hiven felemlitve. De ha a gyermek meghal, a bába által adott nevet bevezetjük ugyan, de a komák és keresztelő lelkész rovata üresen marad, a jegyzet rovatában megjegyezzük, hogy ezért meg ezért a bába keresztelte. *Guggenberger.*

279. számú kérdésre. A papi hivatal részéről elkövetett hibákért ki a felelős: a princzipális-e vagy a káplány, az szerint, a mint a ténykedést egyik vagy másik végezte?

Az én nézetem szerint első sorban mindig a főnök, kit én csak akkor mentenék fel, ha világosan bebizonyitaná nekem, hogy a káplány által elkövetett hibát lehetetlen volt megakadályozni.

Igy pedig azért okoskodom, mert az én felfogásom szerint a főnök az, ki káplányának parancsol és a káplány kötelessége fejet hajtani. Ha külön-külön a princzipális meg a káplány felelősek, akkor igen könnyen megtörténhetik, hogy a káplány — princzipálisán ki akarván fogni — ebben vagy abban a dologban főnökétől egészen eltérőleg jár el s főnökét azzal hurrogatja le, hisz ő — a káplány — a felelős. Ebből aztán gyönyörűséges állapotok fejlődhetnek. Lásd Dávid és Absolon históriáját.

Ezért én nálam az a káplányi felelősség igen szerény szerepet játszik. Mit és hogyan kell neki a hivatalban tennie, azt megmondom neki én, és ha ő az engedelmességet megtagadná és az ő felelősségére akarna hivatkozni: akkor uram-öcsém, itt a vándorbot!

Lehetnek esetek, hogy pl. a főnök beteg vagy nincs itthon és a káplány — tanács nélkül állván — valamiben hibát követ el. Ha a hiba nem szándékos, hanem tapasztalatlanságból történt, akkor én védem a káplányomat; de ha a hibát szándékosan vagy rosszakaratból követte el, akkor is első sorban én felelek érte, de lesz gondom rá, hogy büntetését saját egyházi hatósága előtt el ne kerülje.

Ez a véleményem a káplányi felelősségről. *Guggenberger.*

281. sz. kérdésre. A Czékus László kollegánk által fölvetett esethez hasonló eset mi nálunk is szokott fölmerülni. Az én szomszédos, jóakaratú plebánusaim is szeretik a ref. szülék gyermekeit, ha csak szerit ejthetik, elkeresztelni. Hanem igen természetes, hogy esetről esetre rajta is veszitenek, s ekkor aztán holmi gyarló mentegetődzések kiséretében vissza is szolgáltatják az anyakönyvi kivonatot.

Én most a napokban két ilyen elkeresztelést eként jegyeztem be. Az egyiket beirtam az 1880-ban születtek anyakönyvébe legutolsónak, (mert ott mégis csak felmarad egy kevés tér az eféle bejegyzésekre). A másikat pedig, a ki 1883-ban született, beszoritottam az 1883-ban születtek anyakönyvének alsó lapjára. (A hol a beirásra helyet találtam.) Természetesen, ily esetben a folyószám, illetve sorrend megtartásáról szó sem lehet.

Hanem elég az hozzá, hogy az én titokszerűen eltulajdonitott, de elvégre is megkerült juhaimat mégis csak beanyakönyvelem. Igy bántam el már előbb a többivel is.

Most már pár év óta azt az eljárást követem, a melyet e becses lapokban ajánlott valamelyik tiszttársunk, t. i. évvégén az anyakönyvet nem rekesztem be az utolsó adattal, hanem felhagyok 2—3 esetleg felmerülhető adat bejegyzésére egy kevés üres helyet.

Mindenesetre az volna a legjobb, ha sem egyik, sem másik eljárásra nem lenne többé szükség, s a mi nagyon tisztelendő kollegáink jövőre már nagyobb tiszteletben tartanák a tulajdonjogot s nem tennék sem magukat, sem eljárásukat annyira gyűlöletessé a közvélemény előtt, oly tilos ténykedések elkövetése által, a melyek nemcsak az ország törvényeivel, de a tisztességgel is ellenkeznek.

A retorsiót nem ajánlom, mert az prot. paphoz illetlen, azután meg nem is szadad. *Keserűi.*

Helyreigazitásul!

Czelder M. Ev. Lelk. Tár"-ának 12., vagyis befejező számában rövid utóbeszédet intéz vállalatának munkatársaihoz s előfizetőihez.

Közöljük belőle a következő passust:

„Midőn mi vállalatunkat megindítottuk, semmi más ilynemű vallásos vállalat nem volt. A Fördős, Margócsy-féle vállalatok megszüntek, a Hettessyeké, K. Tóth Kálmánoké, Dobosé, **Prot. pap-féle kiadások meg nem indultak**". (Sic!)

Hát kérem távol minden gáncsoskodási szándéktól, az igazság érdekében mégis kénytelen vagyok kimondani, hogy Cz. M. kollegánk nem jól emlékszik vissza a multakra, ezen állitása legalább nem egészen felel meg a valóságnak.

A tiszta igazság igy áll: a „Prot. Pap" első száma megjelent 1879. október elején, az „Ev. Lelk. Tár" I-sö füzete pedig 1879. deczember havában, úgy karácson táján látott napvilágot, tehát 3 hónappal később, mikor már mi a „Prot. Pap"-ból három számot is birtunk.

Ezt Cz. M. tiszttársunknak annyival is inkább tudnia kellene, mert máskor is állitott már ő efféle anachronismust, s meg is kapta rá azonnal a helyreigazitást; igaz, hogy szerény és illedelmes formában; de a mire aztán még sem volt kadenczia.

Epaminondás.

Evang. Lelkészképző Int. könyvtára

A „Protestans Pap“ VIII-dik évfolyamának TARTALMA.

I. KÖLTEMÉNYEK.

		Füzet	Lap
1.	Reggel. Sántha Károly	I.	1
2.	Mutatvány egy költői beszély V. énekéből. Támer János	II.	41
3.	Keresztviselésben. Kempis. Sántha Károly	III.	77
4.	Konfirmációkor. Sántha Károly	IV.	105
5.	Ima. Sántha Károly	V.	157
6.	Mutatvány „Szabados Ilonka“ cz. költői beszélyből. Támer János	VI.	197
7.	Mutatvány „Szabados Ilonka“ cz. költői beszélyből. Támer János. (Folytatás)	VII.	239
8.	Kis leányom emlékezete. S.	VIII.	287
9.	Ima, iskolai év megnyitásakor. Kálmán Dezső	IX.	327
10.	Ének, templomfelszentelési ünnepre. Támer János	X.	365
11.	Őszszel. Támer János	XI.	413
12.	Kolosy Elvira	XII.	445
13.	Ima, templomszentelési ünnepre. Támer János	XII.	445

II. CZIKKEK.

		Füzet	Lap
1.	Békesség a földön. Guggenberger	I.	2
2.	Népünk bűnei és a protestans népirodalom. Lágler Sándor	I.	26
3.	Az én vasárnapi iskolám ünnepe. Szalay József	I.	31
4.	Protestans népirodalom Borzsák Endre	II.	44
5.	Tananyag és tanmenet a konfirmációra előkészitő oktatásban. A tolna-baranya-somogyi ev. egyházm. déli lelkészi körének jegyzőkönyvéből	II.	70
6.	Néhány szó a délutáni, adventi és böjti esketésről. Lágler S.	III.	78
7.	A helytelenül alkalmazott papi látogatás káros következményei. Marosvásárhelyi	III.	92

		Füzet	Lap
8.	A protestans népirodalom kérdéséhez. Tantó János	IV.	106
9.	A romlottság kútfejei. Osterwald után Kálmán Farkas. Folytatás: V. 187. — VI. 207. — VII. 278. — VIII. 320. — IX. 354. — X. 405.		
10.	Felhivás magyar prot. tudományos irodalmi társaság alapitására	V.	157
11.	A „Protestans népkönyvtár“ és a prot. népirodalom. Kálmán Dezső	V.	162
	Folytatás és vége	VII.	244
12.	Egyházi adóhátralékok behajtása. Bús Lajos .	V.	183
13.	Ebben a nagy melegben! Guggenberger . .	VIII.	288
14.	Rosz időket élünk. Lágler Sándor . . .	IX.	329
15.	Ne idegenkedjünk a lelkipásztori látogatástól. Lévay Lajos	X.	372
16.	Székfoglaló beszéd. Szilassy Aladár . .	XI.	415
17.	Egy érdekes kúriai határozat. Debreczeni Bertalan	XI.	441
18.	Papválasztás. Tolnai	XII.	447
19.	Ebben a nagy hidegben. Borzsák . . .	XII.	481

III. HOMILETIKAI DOLGOZATOK.

A) Egyházi beszédek és imák.

Ünnepiek, időszakiak, alkalmiak.

1.	Farsangi beszédvázlat. Kálmán Dezső . .	I.	5
2.	Böjti beszédvázlatok. Kirchner Elek . .	II.	50
3.	Böjti egyházi beszéd. Szalay Ferencz .	II.	53
4.	Böjt V. vasárnapján. Kund Samu . . .	II.	58
5.	Virágvasárnapi beszédvázlat. Lágler Sándor .	III.	83
6.	Virágvasárnapi ima. Kőrösi István . .	III.	90
7.	Husvéti beszéd. Kálmán Dezső . . .	III.	85
8.	Husvéti Ima. Kőrösi István	III.	91
9.	Áldozó csütörtöki egyh. beszéd. Tolnai József .	IV.	111
10.	Egyházi beszéd himlő-oltáskor. Földvári László	IV.	117
11.	Jubilate-vasárnaptól pünkösti II. ünnepéig, beszédvázlatok. Kőnig Béla	IV.	127
12.	Áldozó-csütörtöki ima	IV.	131
13.	Pünkösti egyh. beszéd. Gyurácz Ferencz . .	V.	164
14.	Pünkösti egyh. beszéd. Reichert Gyula . .	V.	171
15.	A versengés. Képviselő-választás után. Kálmán Dezső	V.	177
16.	Aratási egyh. beszéd. Kálmán Dezső . .	VI.	211
17.	Aratási tanács. Varga Antal	VI.	215
18.	Új-kenyérrel való úrvacsoráláskor. Fábián Mihály	VI.	219
19.	Nyári tanitás. Borzsák Endre . . .	VII.	247
20.	Térjetek meg! Bűnbánati. Szabó József, szalonnai ref. pap	VIII.	290

		Füzet	Lap
21.	Reggeli ima egyházmegyei gyüléskor. Kőrösi István	VIII.	318
22.	Ima szüreti úrvacsorázáskor. Kőrösi István	IX.	350
23.	Rendszeres lelkipásztori látogatás megkezdésekor. Lévay Lajos	X	372
24.	Reformáczió ünnepéu. Néhai Schneider Károly után Lágler Sándor	X.	379
25.	Őszi hálaadás. Gerok után Kőnig Béla	X.	387
26.	Az emberi hivatás. Adventi. Németből Kálmán Dezső	XI.	421
27.	Adventi egyházi beszéd. Dächsel után Kálmán Dezső	XI.	429
28.	Karácsony: Krisztus a vendégfogadó-házban. Francziából Hetesy Viktor	XI.	435
29.	Karácsoni egyházi beszéd. Tolnai	XII.	451
30.	Karácsoni egyházi beszéd. Kálmán Dezső	XII.	459
31.	Uj-évi egyh. beszéd. Ujváry Cseh Lajos	XII.	463
32.	Uj-évi egyh beszédvázlat. Borzsák Endre	XII.	469
33.	Karácsoni ima. Kőrösi István	XII.	474
34.	Ima ó-év délestjén. Gulyás Benő	XII.	475

Közönségesek.

1.	Mit álltok hivalkodva? (Hetvened vasárnap) Éder József	I.	7
2.	Három jó háziszer az inség ellen. Gerok után Kőnig Béla	I.	13
3.	Beszédvázlatok. Schulze után Kőnig Béla	V.	181
4.	Hazaszeretet. Szabó József, szalonnai ev. ref. pap	VI.	225
5.	Erkölcsi fölény. Röhr után Tóth Bertalan	VII.	255
6.	A lélek hármas diadala. Hering Lajos	VII.	261
7.	Az élet tövisei. Kupai Dénes	VIII.	295
8.	Segitsetek a szenvedőkön. Urházy Lajos	VIII.	300
9.	A megigazulás nem a mi érdemünk. Kring Miklós	IX.	332
10.	Nyilván cselekedd a jót. Jancsó Lajos	X.	393

B) Szertartási beszédek és imák.

1.	Keresztelési beszéd. Fábián Mihály	I.	19
2.	Keresztelési beszéd. Kodrusz Andor	X.	403
3.	Gyermekágyból fölkelő nő hálaimája. (Gyermek halvaszületett) Kupai Dénes	VII.	268
4.	Gyermekágyból fölkelő nő hálaimája. (Gyermek él) Kupai Dénes	VII.	269
5.	Konfirmáczió, (Lónyai Margit grófnő hitbeavatása alkalmával) Sütő Kálmán	IV.	132
6.	Konfirmácziói beszéd. Fejér Gyula	IV.	140
7.	A tiszta szeretet a házassági boldogság pecsétje. Esketési beszéd. Kupai Dénes	I.	21

	Füzet	Lap
8 Esketési beszéd. (Özvegyek) Ujváry Cseh Lajos	II.	64
9. Kölcsönös szeretet s bizalom . . . . . Esketesi beszéd háznál. Kupai Dénes . . .	IX.	341
10. Esketési beszéd és ima. Gulyás Benő . .	IX.	345
11. Esketési beszéd. (midőn törvényesen elválasztott házasok ismét egybekelnek) Nagy Lajos .	IX.	347
12. Papi úrvacsorai imák. Thebusz János . .	VII.	271
13. Urvacsorai beszéd. Thebusz János . .	XII.	478

C) Halotti beszédek és imák.

1. Öngyilkos felett. Bocsor Lajos . . .	I.	24
2. Vigasztaló szavak két gyermek felett. Liszkay János	II.	65
3. Búcsú-szavak árvákat hagyott anya felett. Liszkay János	II.	68
4. Sass József honvéd és birtokos koporsója mellett. Sántha Károly	IV.	143
5. Közép idejű, zivataros multú nő felett. Bocsor Lajos	VI.	233
6. Kilenczvenegy éves ember felett. Lágler Sándor	VII.	275
7. Gyászbeszéd Belák Istvánné szül. Sass Katalin asszony felett. Pohánka Géza . . .	VIII.	305
8. Siri beszéd ugyancsak Belák Istvánné asszony felett. Demjén Márton	VIII.	312
9. Siri beszéd Linde Ferencz tanitó felett. Lágler Sándor	VIII.	314
10. Ima, sokat szenvedett férfiú felett. Kálmán Dezső	VIII.	317
11. Ima, 14 éves leányka felett. Payr Sándor .	IX.	351
12. Ima, orozva meggyilkolt ember sirjánál. Tóth Bertalan	X.	401
13. Gyermekágyban meghalt szegénysorsú nő felett. Szekeres Mihály	X.	439

IV. NEKROLOG.

Ritter István emlékezete	III.	96

V. IRODALMI ROVAT

a II. IV. VII. X. számokban.

VI. KÜLÖNFÉLÉK.

248. Kérdés. Más vidéken lakó vőlegény dimissionalist hoz papjától a menyasszony papjához; ez megesketi a jegyeseket: a dimissionalis ki állitója felelősségre vonható-e az esketésért? 1885. évfolyam	XII.	447
Felelet: 1886. II. 48. „Quodlibet“ czim alatt, és 1886. II. 70. V. 168. 1887. I. 36.		

	Füzet	Lap
268. Kérdés. Mi az illetékes czime egy népiskolatanitónak? Jelen érfolyam . . . . Felelet:	I.	38
269. Kérdés. Községi jegyzők kérelme, hogy hagyatéki, leltári, stb. ügyekben, nem hivatalos alakban, hanem csak egy kis szelet papirra irjuk ki Péternek-Pá'nak születése, halála, stb. idejét: teljesithető-e? . . . . Felelet: III. 103.	I.	40
270. Kérdés. Meddig terjed a parochiális jog? Például: ha egy jegyespár más egyházban, más pap előtt akar esküdni, de az illetékes papon nem fog se szép szó, se rossz szó, és az elbocsátó levelet megtagadja; vagy ha a gyászos felek éppen nem akarják, hogy halottjuk felett az illetékes pap fungáljon, de ez sehogysem akar tágitani: van-e fölebbezésnek helye az espereshez? . . . . . Felelet: III. 104.	II.	72
271. Kérdés. A vőlegény papja, mint nem esketö, hanem hirdető pap, követelheti-e a menyasszony keresztlevelét? . . . . Felelet: V. 191. VI. 236. IX. 359.	III.	200
272. Kérdés. Tanúskodásra elhalaszthatlan functio miatt meg nem jelent lelkészt érhet-e büntetés? Felelet. VII. 283.	V.	195
273. Kérdés. Az ev. ref. egyházi törvények a segédlelkészek felett való rendelkezési jogot az espe resre ruházván: választhat-e segédlelkészt valamely gyülekezeti presbyterium? . . . . Felelet:	V.	196
274. Kérdés. Beköszöntő, kibúcsúzó prédikációt illő-e hogy mondjon sedédlelkész? . . . Felelet:	V.	196
275. Kérdés. Van e oka a papnak, hogy szégyenelje maga-magát, mint vőlegényt hirdetni? . . Felelet: VII. 283.	V.	196
276. Kérdés. Szabad-e, illő-e a papnak saját gyermekét keresztelni, esketni, temetni? . . Felelet: VII. 283.	V.	196
277. Kérdés. Ev. reform. elvek szerint keresztelhet-e a szülésznő? Ha keresztelt: beirható-e az anyakönyvbe az ily keresztelés alkalmával adott keresztnév? . . . . . Felelet: XII. 484.	V.	196

	Füzet	Lap
278. Kérdés. Özvegy papnék, tanitónék kötelezhetők e papi, tanitói dijak fizetésére, egyházi közterhek viselésére? . . . . . Felelet:	V.	196
279. Kérdés. Segédlelkész által, nem rosszakaratból elkövetett hibákért ki a felelős? Ő-e vagy főnöke? . . . . . Felelet: XII. 485.	V.	196
280. Kérdés. Fentartható-e az a, bár régi gyakorlat által szentesitett helyi szokás, hogy a pap nem esket, hacsak a moringlevelet — még pedig most már közjegyző által hitelesitettet — nála le nem teszik? . . . . . Felelet: VIII. 325. IX. 363. X. 409.	VII.	283
281. Kérdés. Kath. pap által évekkel ezelőtt elkeresztelt és elanyakönyvezett gyermekekről a kivonatot végre megkapván: hogyan vezessük be már most ezen születési és keresztelési adatokat saját anyakönyvünkbe? . . . Felelet: XII. 486.	XI.	444
Helyreigazitásul Czelder M.-nak . . .	XII.	487

Evang. Lelkészképző Int. könyvtára SOPRON

Kiváltak el azonban
mert kellett az erőtérő &
s újat [illegible]

Ó évi beszéd

Szeretem az orat, mert meg
hallgatott engem, midőn a
halálnak kitelésére stb.
Ezzel lehet legjobban jellemezni
az elmúlt esztendőt. –
Nagyonnagy, [illegible].
„Ajándékom a te neved . . .
Remes, vérig rettegő ünnyek
lebegnek körülte az alkonyatos
hajó esti órában az esztendő
megérkezésére várva körül. Itt a remény-
telenség ünnye kezét felém, ott a
pusztulás, élőség, megfeledkezés tárja
felém erőtlen kezét. Mögöttem a
erőnk sírfik vége érdeje a
szemétő intetett a kivétel az ő
mennyi halottaival, a kiszikszemek
ifjak és öregek. Itt látom hunyni magam
körül egyik a legutóbbi [illegible]
szekeréi, az eldobott élő gyöngyöket
[illegible] lelkét st. Mögöttem
a hitetlenség [illegible] ünnye szemem felé
hogy kiróbálja a [illegible] hitet,
hogy mosolyt sohasem pazarolt az [illegible]
ajkra. Előtte szomorú jövő réme rebe-
zsedik lelkem a homályban ünnye
szivem lett régi diszöltöz homszelem
a magasban halálma, midőn
erőtlen kelet – s amikor
látom a [illegible] vezetőinek
az ostobaságot, [illegible] a [illegible]
[illegible] vagy [illegible], lelkem a régi
[illegible] szétszakad s szívem a
[illegible] fel: [illegible]
[illegible] s [illegible] szétszaggatva

Urunk, Atyánk, hü gyermekid csapatja
Mint egy család, ma szent házadba tér.
Ifju, öreg fejét öledbe hajtja,
S hálát rebeg sok nagy irgalmadért.
Védd szárnyaiddal s áld meg gyenge nyáj
d
Gyógyitsd, vezesd s ha küzd, Te küzdj ve-
le
Biztass, hogy uj hazát lelünk Nálad,
Ha ránk borul sirünk bus éjjele.
Az estharang buzgó imára hiv,
Atyánk, segits, feléd dobog a szív.
Amen.